

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکي د روزنې او د ساینس مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا لوی ریاست

د ښوونکي لارښود

پښتو

د دري ژبو د پنځم ټولگي لپاره

د چاپ کال: ۱۳۹۵ هـ. ش

unicef

د هر ماشوم لپاره
برای هر طفل

From
the People of Japan

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او د ښوونکو د روزنې معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

پنځم ټولګی

د پښتو ژبې د ښوونکي

د تدریس لارښود

د دري ژبو لپاره

د چاپ کال: ۱۳۹۵ هـ. ش

مؤلفان:

— د سرمؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار

— مؤلف محمد عزیز حسین خیل

— د مؤلف مرستیال نصیر احمد امرخیل

د ژبې ایډیټور:

— محمد قدوس زکوخیل

دیني، سیاسي او کلتوري کمیټه:

— حبیب الله راحل د تعلیمي نصاب په ریاست کې د پوهنې وزارت سلاکار

— د سرمؤلف مرستیال گل اقا شایق داسلامیاتو د دیپارټمنټ غړی

د څارنې کمیټه:

— دوکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا او د ښوونکو دروزنې معین

— دوکتور شیرعلي ظریفی د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسوول

— سرمؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی رییس

طرح او ډیزاین:

- صفت الله مومند

- صدرالدین ابراهیم خیل

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، کوچري دي	پامپريان، نورستانيان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ايماق، هم پشه يان
دا هیواد به تل ځليري	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

د لوی خدای ﷻ ډیر شکر دی چې انسان یې په احسن تقویم کې پیدا او هغه ته یې د خبرو کولو توان ورکړ او د علم او فکر پر ګاڼه یې سمبال کړ. ډیر درود دې وي د اسلام پر ګران پیغمبر حضرت محمد مصطفیٰ ﷺ چې د انسانیت ستر ښوونکی دی او د رحمت، لارښوونې او روښنایۍ پیغام راوړونکی.

ښوونه او روزنه په هره ټولنه کې د بدلون او پراختیا بنسټ دی. د ښوونې او روزنې اصلي موخه د انسان د بالقوه ځواکونو فعالول او د هغه د پټو استعدادونو غوړول دي.

درسي کتاب د ښوونې او روزنې په بهیر کې یو مهم رکن بلل کېږي چې له نوو علمي بدلونونو او پرمختګونو سره اوږه په اوږه د ټولنې له اړتیاوو سره سم تالیف کېږي. درسي کتابونه باید د منځپانګې له مخې خورا بډای وي چې وکړای شي د علومو له نوو لاسته راوړنو سره مل دیني او اخلاقي زده کړې د نوو میتودونو له لارې زده کوونکو ته ولېږدوي.

دغه کتاب چې اوس ستاسو په واک کې دی، د همدغو پورته ځانګړنو پر بنسټ چمتو او تالیف شوی دی. د پوهنې وزارت تل زیار باسي چې په هیواد کې تعلیمي نصاب او درسي کتابونه د اسلامي ښوونې او روزنې او د ملي هویت د ساتلو پر بنسټ جوړ او له علمي معیارونو، نوو روزنیزو میتودونو او د نړۍ له علمي پرمختګونو سره سم چمتو کړي. د زده کوونکو استعدادونه په ټولو اخلاقي او علمي خواوو کې وغوړېږي او په هغوی کې د تفکر او نوښت توان او د پلټنې حس پیاوړی کړي. د خبرو اترو او پېرزوینې د فرهنگ دودول، د هیواد پالنې او د مینې او محبت د حس پیاوړی کول، بښنه او پيوستون د پوهنې د وزارت نورې غوښتنې دي چې ښایي د لوست په کتابونو کې ورته پام وشي.

درسي کتابونه د ښه او مسلکي ښوونکي له درلودو پرته نشي کولای ټاکل شوي موخې ترلاسه کړي. ښوونکی د ښوونې او روزنې یو مهم جزء او د ښوونې او روزنې د پروګرامونو پلي کوونکی دی. د هیواد له ژمنو او زړه سواندو ښوونکو څخه، چې د تورتم او ناپوهۍ په وړاندې یې جګړه خپله دنده ګرځولی، دوستانه هیله لرم د تعلیمي نصاب په دقیق او مخلصانه تطبیق کې د هیواد ماشومان، نجونې او تنګي ځوانان د پوهې، اخلاقو او معنویت لوړو څوکو ته ورسوي.

د هیواد د زده کړې د نظام بری د خلکو له جدي مرستو پرته امکان نه لري. له دې امله له ټولو قشرونو او د ملت له شریفو خلکو، په تیره بیا له کورنیو او د زده کوونکو له درنو اولیاوو څخه هیله لرم چې د معارف د موخو د لاسته راوړو په برخه کې له هیڅ ډول مرستې څخه ډډه ونه کړي. دغه راز له ټولو لیکوالو، پوهانو، د ښوونې او روزنې له ماهرینو او د زده کوونکو له محرمو اولیاوو څخه هیله کېږي چې په خپلو رغنده نظرونو، وړاندیزونو او نیوکو د درسي کتابونو په لاسه والي کې د پوهنې له وزارت سره مرسته وکړي.

لازمه بولم له ټولو ښاغلو مؤلفانو، د پوهنې وزارت له اداري او فني کارکوونکو او له ملي او نړېوالو بنسټونو څخه، چې د دغه کتاب په چمتو کولو، چاپولو او ویش کې یې زیار ایستلی او مرسته یې کړې، مننه وکړم.

په پای کې له لوی خدای ﷻ څخه غواړم چې په خپله بې پایه مهرباني له موږ سره د پوهنې د سپیڅلو ارمانونو په لاسته راوړلو کې مرسته وکړي. انه سمیع قریب مجیب.

د پوهنې وزیر

دوکتور اسدالله حنیف بلخي

لړلیک

مخ	سرلیک	لوست	گڼه
۱	له ښوونکو سره یو څو خبرې		۱
9	قرانکریم	لومړۍ لوست	۲
11	حضرت عمر فاروق <small>رضی الله عنه</small>	دویم لوست	۳
13	ښوونځی	درېم لوست	۴
15	کتاب	څلورم لوست	۵
17	ترافیکي لارښوونې	پنځم لوست	۶
19	د نیالگیو ایښودل	شپږم لوست	۷
21	چاپیریال	اووم لوست	۸
23	گټور خواړه	اتم لوست	۹
25	روغتیا ته پاملرنه	نهم لوست	۱۰
27	د پسرلي ترانه	لسم لوست	۱۱
29	کال	یوولسم لوست	۱۲
31	له ټولگیوالو سره مینه	دولسم لوست	۱۳
32	د اختر ورځ	دیارلسم لوست	۱۴
34	خپلواکي	څوارلسم لوست	۱۵
36	د ماشوم حقونه	پنځلسم لوست	۱۶
38	سوله	شپاړسم لوست	۱۷
40	جرگه	اووه لسم لوست	۱۸
42	پر حیواناتو زړه سوی	اتلسم لوست	۱۹
43	د یووالي گټې	نولسم لوست	۲۰
45	د مشرانو د مشورو منل	شل لوست	۲۱
46	تاریخي شتمنۍ	یوویشتم لوست	۲۲
48	د څارویو گټې	دوه ویشتم لوست	۲۳
50	سابه	درویشتم لوست	۲۴
51	دوستي	څلرویشتم لوست	۲۵
52	هېواد پالنه	پنځه ویشتم لوست	۲۶
53	انساني حقونه	شپږویشتم لوست	۲۷
54	باران	اووه ویشتم لوست	۲۸
56	وزلوبه	اته ویشتم لوست	29

له ښوونکو سره یوڅو خبرې

درنو ښوونکو!

د ښوونکي دغه لارښود هغه مرستندوی کتاب دی چې د دري ژبو زده کوونکو د پنځم ټولگي د پښتو درسي کتاب د ښه تدریس او لارښوونې لپاره مرسته کولای شي.

دغه مرستندوی لارښود کتاب ځکه د ښوونکو لپاره لیکل کيږي چې په لومړي گام کې په درسي کتاب باندې د بیا کتنې په اړتیا باندې پوه شي او دغه راز په درسي کتاب کې د انځورونو، د لوست د هڅوونکو پوښتنو او فعالیتونو په موخو او همدغو موخو ته د رسیدو لپاره د تدریس په میتودونو او لاروچارو لاسنه وپوهيږي او د لوست ورکولو په برخه کې به د یو مرستندوی کتاب په توگه ترې کار واخلي.

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف د لوی ریاست په تشکیل کې د ریسرچ ریاست له لومړي ټولگي څخه ترشپږم ټولگي پورې له اصولوسره سم له زده کوونکو، ښوونکو، سرمعلمینو، مدیرانو او د زده کوونکو له او لیاوو څخه د درسي کتابونو د بیا کتنې لپاره نظرونه را ټول کړل، هغه یې وڅیړل او اړوند ځانگو ته یې وسپارل. د پښتو ژبې مؤلفینو دپښتو درسي کتاب په هکله نوموړې نظرونه په دقت سره مطالعه کړل، کوم چې د درسي کتابونو د سمون لپاره سم وو، هغه یې را واخیستل او خپل نظرونه یې هم ور سره یوځای کړل او له لومړي ټولگي څخه ترشپږم ټولگي پورې یې په درسي کتابونو باندې نوی نظر وکړ.

د دري ژبو زده کوونکو له پاره د پنځم ټولگي دغه موجوده کتاب چې اوس تدریس کيږي، د ښه تدریس په خاطر یې د ښوونکو له پاره دغه لارښود کتاب تألیف شوی دی چې ښوونکي ترې کار واخلي.

په دغه لارښود کتاب کې بېلابېلو موخو ته د زده کوونکو د رسیدو لپاره لارې چارې په گوته شوي او د هر لوست د تدریس درسي ساعتونه هم پکې ښودل شوي او خبرې پرې شوي دي.

ښه به وي چې په دې لارښود کتاب کې د بېلا بېلو برخو تر روښانولو د مخه د معلم محوری او د فعالې زده کړې په هکله لنډې خبرې وکړو.

د معلم محوری زده کړې

زموږ په هیواد کې پخوا د معلم محوری د زده کړې په چوکاټ کې زده کړې کیدله. د زده کړې ټول فعالیتونه به ښوونکي سرته رسول او زده کوونکو به یوازې د لیدونکو او او ریدونکو دنده سرته رسول. په دغه ډول زده کړې کې به د فعالیتونو د سرته رسولو ټول فشار په ښوونکي و.

په ټولگي کې به ترې لږ شمیر با استعداد زده کوونکو گټه پورته کوله، د تدریس په دغه ډول زده کړې کې زیاتو زده کوونکو ځکه گټه نشوه اخیستلای او له زده کړې څخه وروسته پاتې کیدل ځکه چې په فعالیتونو کې ورته برخه نه ورکول کیده. په دې ډول زده کړې کې زده کوونکو په پوهنیزه، مهارتي او ذهني برخه کې کافي ونډه نه درلوده. د ساینس او ټکنالوژۍ د زیات انکشاف او پرمختگ لپاره اړینه وه چې د ښوونې او روزنې پوهانو په درسي نصاب او د تدریس په اصولو کې داسې لارې چارې ولټولې چې زده کوونکي وکولای شي د زده کړې په پوهنیزې، مهارتي او ذهني برخو کې فعاله برخه او په ژوند کې ترې گټه واخلي.

فعاله او مشارکتي زده کړې

کله چې د ښوونې او روزنې پوهان د معلم محوری د زده کړې په چوکاټ کې په نیمگړتیاوو پوه او په دې فکر کې شول چې باید داسې فعاله او مشارکتي زده کړې رامنځته شي چې په هغې کې ښوونکي د لارښود، څارونکي او فعال

ګډون کوونکي حیثیت ولري او زده کوونکي په خپله په لوست کې فعاله او عملي برخه ولري چې زده کوونکي وکړای شي د زده کړې په بهیر کې خپله پوهنیزه، مهارتي او ذهني پوهه پیاوړي کړي. په دې ډول زده کړې کې ښوونکي یوازې زده کوونکي څاري او له زده کوونکو سره په ستونزو کې مرسته کوي. زده کوونکي نور کار په خپله سرته رسوي، لارښوونو ته ژوره پاملرنه کوي او زده کوونکو ته په ټولو فعالیتونو کې ونډه ورکول کیږي.

په دې ډول فعالې او مشارکتی زده کړې کې ښوونکي د هر لوست موخه په پام کې نیسي او زده کوونکي نوموړې موخې ته د هغو لارو چارو پواسطه ځان رسوي، کومې چې په درسي او لارښود کتاب کې ورته لیکل شوي دي. د درسي کتاب د هر لوست د موخو د زده کړې لپاره لازمه ده چې له بیلابیلو میتودونو څخه کار واخیستل شي چې د همدې لارښود کتاب د لوستونو په برخه کې ترې کار اخیستل شوی دی.

د میتودونو ارزښت

په فعاله زده کړې کې د لوستونو د تدریس په برخه کې بیلابیل میتودونه په ګوته شوي دي چې د درسي مضمونونو او شرایطو په پام کې نیولو سره توپیر لري. موږ په دې لارښود کتاب کې هغو فعالیتونو ته اشاره کړې ده چې د ژبې په زده کړې کې مهم رول لري. موږ یوشمیر میتودونه په لنډ ډول لیکلي دي کیدای شي د کوم میتود عملي کول د زده کوونکو د شمیر د زیاتوالي له امله ستونزې ولري، ښوونکی کولای شي له هغه څخه تیر شي او کوم بل میتود څخه چې په نظريې ښه ښکاري ترې کار واخلي.

د ژبې د زده کړې ټول میتودونه په خپل ځای د ژبې د زده کړې په برخه کې د زده کوونکو لپاره ګټه لري، لاهم په دې برخه کې څیړنې روانې دي او د وخت په تیریدو سره په تعلیمي نصاب کې نوي بدلونونه رامنځته کیږي. د ژبو په درسي کتابونو کې پوهان دې ټکي ته متوجې شول چې باید زده کوونکي د ژبې د زده کړې مهارتونه، لکه: غوږ نیول، لیدل، او رېدل، لوستل، لیکل او خبرې کول په داسې ډول سرته ورسوي چې ټول زده کوونکي پکې برخه واخلي. په مشارکتی زده کړې کې ارزښتونه دا دي چې زده کوونکي لیدلو، او ریدلو، غوږنیولو، لوست ویلو، لیکلو او خبرو کولو ته هڅول کیږي او په دې برخه کې له یوکسیز، دوه کسيز، ډله ییز، د سوال او ځواب له میتودونو څخه کار واخلي.

د زده کړې په دې سیستم کې د زده کوونکو ذهن وده او انکشاف کوي، په ذهنیت کې یې بدلونونه رامنځته کیږي، د درک او تفکر قوه یې لوړېږي، په دې زده کړې کې د زده کوونکو د زده کړې کچه لوړېږي او په راتلونکي وخت کې د خپل رسالت او مسوولیت د زده کړې او درک لپاره چمتو کیږي.

د لارښود کتاب په دې برخه کې په هغو برخو باندې رڼا اچوو چې له ښوونکي سره د فعالې زده کړې په پرمخ بیولو او له مؤلفینو سره د هم اهنګۍ او هم فکری په برخه کې مرسته کوي او د ښوونکي لپاره په تدریس کې پوره لارښوونه کولای شي.

پوهنیزه برخه

د دې برخې موخه داده چې زده کوونکي د لوست په معنا او مفهوم وپوهیږي او د بیلابیلو موضوعاتو په باره کې یې پوهه زیاته شي. ددې کتاب په ټولو لوستونو کې دپوهنیزې برخې د پیاوړتیا په موخه جملې راوړل شوي او زیات زور په تربیوي اړخ باندې زیات شوی دی. دیوې موضوع په باره کې پوهه ترلاسه کول پوهنیزه برخه ده چې دپوهې ترلاسه کول د زده کړې لومړنی شرط بلل کیږي، خومور زده کوونکو ته نه وایو چې کومه جمله پوهنیزه، مهارتي او کومه ذهنيتي ده. پدې باندې یوازې باید ښوونکی پوه شي او داسې فعالیتونه په زده کوونکو سرته ورسوي چې په دغو درې واړو برخو کې له زده کوونکو سره مرسته وکړي.

مهارتي برخه

په زده کړه کې پوهیدل هغه وخت ارزښت او ګټه لري چې زده کوونکي په عملي ډول کار وکړي، لوستل وکړي او شي، په مفهوم یې پوه شي، لوستل شوې جملې ولیکلای شي او په ورځني ژوند کې ورڅخه کار واخیستلی شي. په دې نوي درسي کتاب کې د لوستلو او لیکلو د زده کړې په موخه فعالیتونه ورکړل شوي دي. له دې امله د درسي کتاب په ټولو لوستونو کې د مهارت برخه په پام کې نیول شوي ده او دغه راز په فعالیتونو کې هم د پوهې او مهارت په برخه کې فعالیتونه راوړل شوي دي.

ذهنيتي برخه

له ذهني برخې څخه هدف دادی چې د متن له لوستلو وروسته د زده کوونکو دانشي او مهارتي خوا پیاوړي شي او د زده کوونکو په ذهنیت، سلوک او کړو وړو کې بدلون راشي. هغه وخت د زده کوونکو په ذهن کې بدلون راتلای شي چې زده کوونکي د لوست په مفهوم پوه او له لوست څخه اخیستنه وکړي، له هغه وروسته د زده کوونکو په کړو وړو کې مثبت بدلون رامنځته کیږي او په خپل ورځني ژوند کې ترې ګټه اخلي. د کتاب د لوستونو په ټولو برخو ترپوهنیزې او مهارتي برخې وروسته د ذهني برخې دپیاوړتیا لپاره جملې راغلي دي او د زده کوونکو لپاره مستقیم او غیرمستقیم پیغامونه ورکړل شوي دي.

د اوریدلو او غور نیولو برخه

د ژبې په زده کړه کې اړینه ده چې د سم او ریدلو، سم غور نیولو، سم او بامفهومه لوستلو، لیکلو، سم لیدلو او خبرو کولو مهارتونه په پام کې ونیول شي. ځکه په دې ټولګي کې باید زده کوونکي متن داسې ولولي چې په مفهوم یې پوه شي. د کتاب په فعالیتونو کې د پوهنیزې، مهارتي او ذهني برخو په راوړلو سره بیرته روزنیز پیامونه هم د زده کوونکو د پوهې د کچې د لوړولو لپاره راوړل شوي دي. د ښوونې او روزنې پوهانو په تدریس کې بیلابیل میتودونه د فعال تدریس د اصولو پربنسټ رامنځته کړي دي، لکه: د لوستلو، لیکلو، سوال او ځواب، مقایسوي، خبرو اترو، مشق او تمرین، یو کسيز، دوه کسيزه فعالیتونه او نور.

د ښوونکو بری په دې کې دا دی چې په خپل مضمون باندې حاکم وي. د درسي کتاب او د ښوونکي د لارښود کتاب د فعالیتونو له مخې لوست پرمخ یوسي او له مولفینو سره هم فکره اوسي او د هرلوست په برخه کې ورته رڼا واچوي.

خومره چې ښوونکی په ډیرو میتودونو پوه وي او خومره چې د لوست په جریان کې له مرستندویه موادو څخه کار واخلې، په هماغه اندازه زده کړې اغیزمنه او ګټوره کیږي او د لوست موخې سرته رسیږي.

په دې ټولو کې ښوونکي ته لازمه ده چې په ټولګي کې لارښوونکی او څارونکی واوسي، په ټولګي کې د زده کوونکو فردي توپیرونه، لیاقت او استعدادونه په پام کې ونیسي او ټولو زده کوونکو ته په کې ونډه ورکړل شي. د میتودونو د سرته رسولو لپاره لازمه ده چې له مرستندوی توکو څخه کارواخیستل شي. څرنگه چې اکثره درې ژبي زده کوونکي په پښتو ژبه باندې دخبرو کولو په برخه کې ستونزې لري، ددې لپاره موپه درسي کتاب کې دمحاورې لپاره هم فعالیتونه راوړي دي، ښوونکی دې په ټولګي کې دوه دوه تنه زده کوونکي پورته کوي او په هغوی باندې دې محاوره سرته ورسوي اوداسې نورې محاورې که وخت وي پرهغوی باندې سرته ورسوي.

د لارښود چوکاټ

په لارښود کتاب کې مو د څانګې د مؤلفینو په یونظر سره د ښوونکي د لارښود له بیلابیلو چوکاټونو څخه یوازې همدغه چوکاټ وټاکه. موږ یولوست د درسي ساعتونو له مخې په درو برخو ونه ویشلو. ددې کار لپاره مو یو شمیر دلایل درلودل:

- ۱- که چیرې مو یو لوست د ښوونکي لپاره په لارښود کتاب په درو برخو ویشلای وای. د ښوونکي د غیر حاضری په صورت کې یو لوست تیریده، په بله ورځ مجبور و چې د دویم ساعت لپاره ټاکل شوی لوست ورکړي. په دې ډول د لومړي ساعت لوست پاتې کیده په دویم ساعت کې یې دویمه برخه لوست ورکاوه.
- ۲- دښوونکي د آزادۍ او انکشاف مخه نیول کیده. د اصولوله مخې ښوونکی باید د آزادۍ په چوکاټ کې خپله هم کار وکړي، خپل پلان ولري او یولوست په خپله خوښه د او نی په درسي ساعتونو کې ورته تدریس کړي. ښوونکي باید ورځنۍ، هفته وار، میاشتني او کلني پلان د درسي کتاب له مخې جوړ کړي.
- ۳- که مو یولوست په درو برخو ویشلای وای د کتاب حجم ډیریده او ډیرې پیسې پرې لګیدلې.
- ۴- بله داچې که چیرې درسي ساعتونه کم او یا زیات شي، ښوونکی د دې واک لري چې یو لوست د او نی په درسي ساعتونو کې ورته تدریس او پلان ورته جوړ کړي.

د تدریس توکي

هغه مواد او نور مرستندوی توکي دي چې ښوونکی د هغو په واسطه هدف ته پرې ځان رسوي. زده کوونکو ته تدریس ګټور او په زړه پورې کوي، د تدریس وسیلې او مرستندویه، لکه: تخته، تباشیر، تخته پاک، د الفبا چارټ، انځورونه، د کلمو او جملو لیکلې کارتونه، کمپیوتر، ډیرو جکتور پواسطه د هنري او تعلیمي فلمونو ښودل، پروجکتور او نور د تدریس ښې وسیلې بلل کیږي. ښوونکي کولای شي په خپله هم له محیطي موادو څخه دتدریس توکي ورته جوړ کړي.

ارزونه

ښوونکي ته لازمه ده چې د لوست په پای کې د خپل لوست د ارزونې لپاره چې زده کوونکو خومره زده کړه کړې ده، پوښتنې وکړي. د ارزونې ګټه داده چې ښوونکی د ارزونې په واسطه هم زده کوونکي ارزوي او هم ځان

ارزوي. که چیرې زده کوونکي پوه شوي نه وي، ښوونکي کولای شي چې لوست په لنډه توګه یو ځل ورته تکرار کړي او کولای شي چې د لوست میتود بدل کړي.

د هر متن د پوهنیزې، مهارتي او ذهنيتي برخې له پوهیدو وروسته د درس د تحکیم، ټینګښت او پوهېدو لپاره ارزونه د درسي پروګرام یو بنسټیز رکن دی چې ښوونکي یې باید په پام کې ولري.

کورنۍ دنده

ښوونکي دې زده کوونکو ته مناسبه کورنۍ دنده ورکړي چې زده کوونکي یې په کور کې سرته ورسوي. د کورنۍ دندې کتنه ډېره مهمه او ارزښتناکه ده. د کورنۍ دندې په سرته رسولوسره زده کوونکي خپل مسئولیت احساسوي، له زده کړې سره عادت کیږي، د زده کړې درجه یې لوړیږي او له زده کړې څخه لري نه پاتي کیږي. ښه ده چې زده کوونکو ته د هغوی د پوهې او پیاوړتیا سره سم بیلابیلې کورنۍ دندې ورکړل شي او د نورو مضمونونو کورنۍ دندې هم په پام کې ونيسي.

په پخوانیو درسي کتابونو کې یوازې پوهنیزې خواته ډیره پاملرنه شوي وه، خو د پنځم ټولګي په دې نوي درسي کتاب کې د شرایطو او مفرداتو په پام کې نیولو سره د بیا کتنې کار پیل شو او د هرلوست په متن کې پوهنیزه، مهارتي او ذهني برخې ورزیاتي شوي او دغه راز د هرلوست لپاره یو شمیر فعالیتونه چې په هغو کې دانشي، مهارتي او ذهني برخې په پام کې نیول شوي، لیکل شوي دي.

په لارښود کتاب کې د ټولو لوستونو لپاره یو عمومي چوکاټ تیار شوی او ډک شوی دی. چوکاټ داسې جوړ شوی دی چې لومړی د چوکاټ په سر کې د لوست شمیره او د لوست د تدریس وخت لیکل شوی دی. هر لوست باید د اوونۍ په درسي ساعتونو کې زده کوونکو ته تدریس شي.

مور ښوونکي نه قیدوو. ښوونکي باید یو لوست د اوونۍ د درسي ساعتونو په پام کې نیولو سره لوست په درو برخو وویشي. له چوکاټ سره سم دې په هر درسي ساعت کې لومړی د درسي کتاب له فعالیتونو څخه کار واخلي. که د کتاب کوم فعالیت پاتي شو، بیا دې پاتي فعالیتونه د لارښود کتاب له فعالیتونو سره د نورو دوو درسي ساعتونو لپاره په پام کې ونيسي. په زده کوونکو دې عملي کړي او که وخت و ښوونکي کولای شي د همدغه ډول فعالیتونو په ډول نور فعالیتونه په زده کوونکو باندې سرته ورسوي. په لومړي درسي ساعت کې د کتاب له مخې دې کورنۍ دنده ورکړي او په دویم درسي ساعت کې دې د لارښود له مخې کورنۍ دنده ورته وسپاري او په دریم درسي ساعت کې دې په خپله خوښه کورنۍ دنده ورڅخه وغواړي. د درسي کتابونو د تألیف په برخه کې په درسي کتابونو بیا کتنه د معارف له ستراتیژۍ سره سمه شوي ده چې زده کوونکي د لومړي دورې تر فارغیدو وروسته په لوستلو او لیکلو وپوهیږي. له دې امله لازمه ده چې ښوونکي زده کوونکو ته د دغه لارښود کتاب له مخې د زده کړې مهارتونه او فعالیتونه په پام کې ونيسي او زده کوونکي په زده کړې کې جسمي او ذهني فعال ګډون وکړي.

د پنځم ټولګي درسي کتاب چې ستا سو په واک کې دی، تر بیا کتنې وروسته یې خپل قانوني پړاو ونه وهلي، چاپ اوستاسوپه واک کې درکړل شوی دی.

-د پنځم ټولګي درسي کتاب د فزیکي جوړښت له مخې ۳ برخې لري: د کتاب مقدماتي برخه

- د متن برخه

- وروستی برخه

د کتاب مقدماتي برخه

په لومړۍ برخه کې د کتاب مقدماتي برخه راغلي ده چې په هغې کې د لارښود نوم، د مؤلفینونو نومونه، د ژبې د ایډیټور نوم، د دیني، سیاسي او کلتوري کمیټې نومونه لیکل شوي. (د هرې برخې مسؤل په خپله برخه کې کتاب لیدلی او د هغو له خوا تیروتنې په گوته شوي اوسمې شوي دي). تر هغه وروسته بسم الله، ملي سرود، د پوهنې د وزیر پیغام او د کتاب لیک لړ راغلی دی.

- د کتاب په دویمه برخه کې د درسي کتاب متن راغلی دی.

- په وروستۍ برخه کې د پوهنې ترانه راغلي ده.

درنښوونکو!

په ټول تعلیمي کال کې له رخصتۍ پرته ۲۸ درسي او نې په پام کې نیول شوي دي. په هره او نې کې په ابتدايه ټولګیو کې د دري ژبو زده کوونکو لپاره په او نې کې ۳ درسي ساعتونه د اوس لپاره په پام کې نیول شوي دي چې ټول ۸۴ ساعتونه کیږي. موږ د ټول تعلیمي کال د ۲۸ او نیو په پام کې نیولو سره په درسي کتاب کې ټول ۲۸ لوستونه راوړي دي چې یو لوست په ۳ درسي ساعتونو کې تدریس کیږي او ټول ۸۴ ساعتونه کیږي.

باید یادونه وکړو چې موږ د درسي کتاب په لوستونو کې لومړی د لوست شمیره راوړي ده. تر هغه وروسته د لوست سرلیک او بیا ترې لاندې د اصولو له مخې تصویرونه او عکسونه ځکه راوړي دي چې هر عکس او انځور د متن یوه برخه بلل کیږي.

له هر عکس او یا انځور لاندې د لوست موخه راغلي ده چې د همدغې موخې په اساس متن برابر شوی دی او د همدغې موخې په اساس ورته فعالیتونه عیار شوي چې ښوونکي یې په زده کوونکو باندې سرته ورسوي او خپله ورسره مرسته وکړي. تردې وروسته هڅوونکې پوښتنې راغلي دي. له زده کوونکو څخه پوښتنې وکړئ چې د هغو ذهن لوست ته را وګرزي. کله کله کولای شي چې د انځور په هکله هم له زده کوونکو څخه انگیزوي پوښتنه وکړي چې په عکس او یا انځور کې څه ویني؟

وروسته د لوست متن راغلی دی. په متن کې دانشي، مهارتي او ذهني خواوې په پام کې نیول شوي دي. ترمتن وروسته فعالیتونه راغلي دي، ښوونکي کولای شي لومړی د درسي کتاب فعالیتونه او بیا وروسته د همدې لارښود کتاب فعالیتونه په زده کوونکو باندې کار وکړي.

کله چې ښوونکي ټولګي ته ورشي، لومړی به مقدماتي فعالیت سرته ورسوي یعنې ترهر څه د مخه باید سلام واچوي چې په زده کوونکي کې تربیتي روحیه پیاوړي شي. بیا به د هغوی د تیرې ورځې د غیر حاضری پوښتنه وکړي، حاضري به واخلي. د تیر لوست په هکله به پوښتنه وکړي او بیا به کورنۍ دنده وګوري. کورنۍ دنده داسې نه چې یوازې د یو څوکسو بلکې د ټولو زده کوونکو کورنۍ دنده به ګوري، که وخت نه و، ښوونکي کولای شي چې کتابچې ترې را ټولې او په وزگار وخت کې یې په دقیق ډول وګوري او هر زده کوونکي ته په کتابچه کې د تیروتنو دحل لارښوونه ورته وکړي. په مقدماتي برخه باندې باید له ۵ دقیقو زیات وخت ونه لګوي کولای شي دشمیر دزیاتوالي لامله یوازې ناسوب زده کوونکي یادداشت کړي او که دکورنۍ دندې لیدلوته ډیروخت په کار و، کولای شي چې له ځان سره یې یوسي او په کور کې یې وګوري.

باید یادونه وکړو چې موږ د درسي کتاب په لوستونو کې لومړی د لوست شمیره راوړي ده. تر هغه وروسته د لوست سرليک او بیا ترې لاندې د اصولو له مخې تصويرونه او عکسونه ځکه راوړي دي چې هر عکس او انځور د متن یوه برخه بلل کيږي اوله متن سره ارتباط لري.

له هر عکس او یا انځور لاندې د لوست موخه راغلي ده چې د همدغې موخې په اساس متن برابر شوی دی او د همدغې موخې په اساس ورته فعالیتونه عیار شوي چې ښوونکي یې په زده کوونکو باندې سرته ورسوي او خپله ورسره مرسته وکړي. تردې وروسته هڅوونکې پوښتنې راغلي دي. له زده کوونکو څخه پوښتنې وکړئ چې د هغو ذهن لوست ته را وگرزي. کله کله کولای شي چې د انځور په هکله هم له زده کوونکو څخه انگیزوي پوښتنه وکړي چې په عکس او یا انځور کې څه ويني؟

بیا به د لوست سرليک پرتختې وليکي او د لوست د سرليک یا د تصویر په هکله به له زده کوونکو څخه انگیزوي پوښتنې وکړي. که لازمه وه دسرليک په هکله زده کوونکو ته پوره معلومات ورکړئ وروسته به لوست پیل کړي. په لارښود کتاب کې د لوست ورکولو لپاره د هر لوست لپاره چوکاټ ورکړل شوی. له چوکاټ سره سم به وړاندې ولاړشي. درنوبنوونکو!

که چیرې ستاسو په ټولگي کې داسې زده کوونکي وي چې د کتاب متن په سمه توګه لوستلی شي، نو څوزده کوونکي دې د لوست متن ورته ولولي، تاسو هم ورته متوجې اوسئ او مرسته ورسره وکړئ او ټول زده کوونکي ورته متوجې کړئ او که چیرې مو زده کوونکي کمزوري وي تاسو متن ورته په مناسب او از ولولئ او بیا دې نور زده کوونکي په وارسره ووايي.

که په متن کې ستاسو به نظر نوي لغتونه راغلي وي هغه پرتختې وليکئ او څوځلې یې ورته تکرار کړئ چې زده کوونکي دهغو له لوستلو سره بلد شي. موږ کوښښ کړی دی چې په متن کې داسې کلمې راوړو چې زده کوونکي په خپل محیط کې ورسره اشنا وي، که چیرې په کوم لوست کې داسې لغت راغلی وي چې زده کوونکي دهغه په معنا پوه نه شي، تاسو نوموړی لغت په داسې جملو کې ورته ووايي چې له جملې څخه دلغت مانا وپيژني.

که چیرې ستاسو په زده کوونکو کې داسې کسان وي چې دهغوی دسترګودید کم وي او یا معلول زده کوونکي وي او یا دهغوی ونې ټيټې وي او یا کوچني وي، داسې زده کوونکي په مخکې کتار کې کینوئ.

درو ښوونکو! په ټولگي ترمقدماتي فعالیتونو وروسته لومړی د لوست دسرليک په هکله ورته رڼا واچوئ او بیا لوست ورته ولولئ. ستاسو تر لوستلو وروسته څو تنو پوهو زده کوونکو متن ولولئ. دهر لوست په پای کې په زده کوونکو باندې دمحاورې لپاره وخت ورکړې چې له یوبل څخه پوښتنې وکړي او ځوابونه ورکړي.

له زده کوونکو څخه په هر لوست کې مستقیمې او ادراکي پوښتنې وکړئ. مستقیمې په دې معنا چې دهغو ځواب په لوست کې موجود وي، خو د ادراکي لپاره ځواب په متن کې نه وي او په ولي سره پوښتنه کيږي. دبیلګې په توګه: -ولې زده کړې کوو؟ که یووالی ونه لرو څه به وشي؟ همداسې نورې پوښتنې چې په متن کې نه وي، خوله متن سره په ارتباط کې وي.

درو ښوونکو!

تاسو باید زده کوونکو ته د هر لوست د سرليک په هکله رڼا واچوئ چې هغوی د لوست په هکله معلومات ترلاسه کړي.

دغه راز زده کوونکو ته تل سپارښتنه وکړئ چې له ښوونځي څخه سیده خپلو کورونو ته ولاړشي، په لارو کې مشرانو ته او په کور کې مور پلار او مشرانو ته سلام واچوي. په کورونو کې خپل مور او پلار او دکورنۍ غړو ته درناوی ولري او خپلې کورنۍ دندې سرته ورسوي، تفریح اوسپورت هم وکړي خو ورسره له کورنۍ سره مرسته هم وکړي.

ښوونځي ته په تگ راتگ کې د چا میوو او فصلونو ته زیان ونه رسوي. په سرکونو باندې پام وکړي چې موټر یې ونه وهي له سرکونو څخه د تیریدلو په باره کې ورته لارښوونه وکړي. چې کله له سرک څخه تیریږي، ښي او کنې خواته ښه وگوري چې موټر نه وي بیا په ارامه تیر شي په سرک باندې منډه ونه کړي چې چلوونکي او تیریږي. که په ښارونو کې وي او هلته ترافیک پولیس ولاړ وي له هغه دې مرسته وغواړي چې له سرک څخه یې تیر کړي او که ترافیک پولیس نه وي او څلور لارې وي او هلته زگنال څراغونه موجود وي، ورته ووايي کله چې اشاره شنه شوه بیا په ارامه تیر شئ او کله چې اشاره سره وه او یا سره شوه د سرک په غاړه ودیږئ کله چې اشاره شنه شوه بیا تیر شئ.

دزلزلو په وخت کې که زلزله ورو وه، باید په ارامه توگه په زینو باندې کښته شي، تپله او منډې ونه کړي، ځکه په منډو کې لویږی او نور زده کوونکي پرې د پاسه تیریږي بیا ژوبلیږي او که د زلزلې حرکت تیز و، باید دې د خپلو میزونو لاندې پټ شي او یا دې د زینو لاندې شي چې سرونه یې له ضربې څخه وساتل شي.

زده کوونکي په دې پوه کړئ که چیرې تیز باران او یا ږلۍ پیل کیږي، باید په خوړونو کې ولاړ نشي، ځکه د سیلاب دراتلو امکان وي نو کوشش دې وکړي ترڅو یو کور، جومات او یاهم کوم بل امنترین ځای ته ځانونه ورسوي. کله چې باران او یا ږلۍ ودیږي، بیا دې خپلو کورونو ته ولاړ شي، تاسې یې په زیانونو پوه کړئ.

زده کوونکو ته لارښوونه وکړئ چې خپلو مشرانو ته ووايي چې په ټیټو ځایونو یا هغو ځایونو کې چې دزیات باران او ږلۍ په وخت کې دسیلابونود را وتلو امکان وي خپل کورونه جوړ نه کړي چې مادي او معنوي زیانونه ورته رسیږي.

زده کوونکو ته لارښوونه وکړئ چې په تگ راتگ کې ونې مه ماتوئ. کوبښن وکړئ چې دخپل کور شاوخوا پاکه اوسمسوره وساتئ، ځکه چې په پاک چاپیریال کې روغتیا موجود وي او خپله شاوخوا مو پرې ښکلي وي.

زده کوونکو ته لارښوونه وکړئ چې خپل ځان، کالي او نوکان پاک وساتي ځکه چې په اوږدو نوکانو او خیرنو جامو کې مکروبونه ځای نیسي او انسان ناروغه کیږي. که امکان ولري تل خپلو زده کوونکو ته په همدې روزنیزو برخو په باره کې تل لارښوونه وکړئ ځکه چې ستاسو لارښوونې پر زده کوونکو باندې ښې اغیزې لري.

ستاسو د بري په هیله

لومړی لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د اونۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	قرآن کریم
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنيتي	زده کوونکي به د دې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به قرآن کریم وپېژندلای شي. - قرآن کریم به تلاوت کړای شي. - د قرآن کریم له تلاوت سره به مینه پیدا کړای شي.
د تدریس لارې	یو کسيز، دوه کسيز، ډله ییز فعالیتونه او د سوال او ځواب فعالیتونه
د تدریس مرستندوی توکي	- کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته او تخته پاک
مقدماتي فعالیتونه	- ښاغلی ښوونکی! ټولگي ته په ننوتلو سره سلام واچوئ، له زده کوونکو سره لنډه ستړي مشي وکړئ. د حال احوال پوښتنه دې وکړئ. په ټولگي کې زده کوونکي تنظیم او بیا حاضري واخلي. د زده کوونکو پاکوالي ته پاملرنه وکړئ.
انګېزوي پوښتنې	له زده کوونکو څخه د هڅولو په هکله څو پوښتنې وکړئ، لکه: - قرآن کریم د چا کتاب دی؟
د ښوونکي فعالیتونه	- له مقدماتي فعالیتونو وروسته د اونۍ په دې لومړي ساعت کې لومړی زده کوونکو ته خپل نوم ور وپېژنئ او پر تخته یې ولیکئ او بیا به زده کوونکي خپل نومونه ووايي چې یوله بل سره وپېژني. له دې وروسته د نوي کال د ښو هیلو او زده کړې د اړتیا او دغه راز د قرآن کریم د تلاوت او سم لوستلو په هکله ځینې تشویقونکي خبرې وکړئ. - زده کوونکو ته د قرآن کریم د فضیلت او د تلاوت د ثواب په هکله خبرې وکړئ. بیا ورته نوی لوست ولولئ. نور زده کوونکي دې ورته غور ونیسي. - یو زده کوونکی پورته کړئ. متن دې ولولي. تاسو ورسره مرسته وکړئ. - څو زده کوونکي پورته کړئ، د لوست د مفهوم په هکله دې خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونیسي. تاسو ورسره مرسته وکړئ. - له زده کوونکو پوښتنه وکړئ چې موږ ولې د قرآن کریم تلاوت کوو. - څو زده کوونکي پورته کړئ چې د نورو ټولگیوالو نومونه ووايي. - که وخت و کولای شئ، خپله یو یا څو فعالیتونه په زده کوونکو باندې سرته ورسوئ. - هر زده کوونکی دې دخپل کلي نوم واخلي اودخپل پلارنوم دې ووايي. - زده کوونکو ته دښوونځي مقررات وښيي.
د لوست ارزونه	څوک به نننۍ لوست ووايي؟
کورنۍ دنده	هر زده کوونکی دې په کور کې د قرآن کریم په باره کې څو کرښې ولیکي.
اضافي معلومات	قرآن کریم د خدای ﷻ سپڅلي کتاب دی چې په حضرت محمد ﷺ باندې نازل شوی دی. دا کتاب

په ۲۳ کلونو کې په وار وار سره نازل شوی دی. په دې کتاب کې هیڅوک لاسوهنه نشي کولای او د قیامت تر ورځې پورې به په همدې ډول امانت پاتې شي او د قاریانو په زړونو کې به هم خوندي وي.

د قرآن کریم یوه قلمي نسخه چې په لومړۍ هجري پېړۍ کې په کوفې لیک لیکل شوي ده، د ترکیب په یوه نندارتون کې خوندي ده، نوموړې قلمي نسخه له اوسنیو نسخو سره توپیر نه لري. قرآن کریم ۳۰ سپارې یا پارې لري.

د حضرت محمد ﷺ د پیغمبر کیدو او د قرآن کریم په باره کې تر اسلام د مخه په نورو الهي دینونو، لکه: په تورات او انجیل کې هم یو شمیر خصوصیات او نښې راغلي وې.

قرآن کریم په داسې وخت کې په حضرت پیغمبر ﷺ باندې نازل شو چې وحشت او زور زیاتې ډیر و. حضرت محمد ﷺ د قرآن له احکامو سره سم د انسانانو ترمنځ د عدل او عدالت د رامنځته کولو او انسانانو ته د سمې لارې لارښوونې کړي دي او د اسلام مبارک دین یې د خلکو تر منځ خپور کړ چې تر نن پورې په میلیونو مسلمانان د همدغه دین په لاره برابر روان دي.

قرآن کریم زموږ مسلمانانو یو داسې الهي کتاب دی چې په نړۍ کې د ژوند کولو ټولې لارښوونې په کې راغلي دي او موږ مسلمانانو ته لازمه ده چې ددغه قانون له لارښوونو او اوامرو سره سم ځانونه عیار کړو او له اسلامي طریقې سره سم ژوند وکړو چې په دې دنیا او هغې دنیا کې نیکمرغه اوسو او د قیامت په ورځ د لوی خدای ﷻ په مخ کې ښه ځوابه پاتې شو.

قرآن کریم د لارښوونو په رڼا کې پوهیدلي یو چې خدای ﷻ انسانان اشرف المخلوقات، د کورنیو، قبیلو او ډلو په ډول پیدا کړي دي، ددې لپاره چې له یو بل سره وپېژني او دغه راز د یوې سالمې ټولنې په جوړولو کې له یو بل سره مرسته وکړي، نه د حیواناتو په څیر چې یو بل نه پېژني او د عقل له نعمت څخه یې برخې شوي دي. له دې امله ویلای شو چې قرآن کریم موږ ته د انساني یووالي لپاره بلنه راکړي ده. دغه راز د قرآن کریم په یو مبارک ایت کې راغلي دي چې انسانان له رنگ، نژاد او جنسیت په پام کې نیولو څخه پرته مساوي حقوق لري او په نسب کې سره وروڼه دي او په اسلام کې یې حقوق ساتل شوي دي.

قرآن کریم ټول بشري اختلافات او توپیرونه له منځه وړي دي او د پای ټکی یې ورته ایښی دی. د اسلام په مبارک دین کې د ماشومانو حقوق خوندي شوي ان چې تر زیریدو دمخه هم د ماشوم ژوند ته درناوی شوی دی. د ژوند داسې خوا نشته چې دهغې په هکله په قرآن کریم او حدیثو کې لارښوونه شوي نه وي، بلکې د ژوندانه ټولې خواوې پکې روښانه شوي دي او اخروي ژوندانه لپاره په قرآن کې لارښوونې راغلي دي او موږ مسلمان هغه لارښوونې عملي یې کړو.

دویم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	حضرت عمر فاروق ؓ
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهارتي ذهنيتي	زده کوونکي به د دې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به حضرت عمر ؓ وپېژندلای شي. - متن به ولوستلای او وليکلای شي. - د حضرت عمر ؓ له کړنو سره به يې مينه پيدا شي.
د تدریس لارې	یو کسيز، دوه کسيز، ډله یيز، د سوال او ځواب فعالیتونه (ښاغلی ښوونکی! په وروسته ټولو لوستونو کې د تدریس له پورتنیو لارو څخه کارواخلئ.)
د تدریس مرستندوی توکي	- کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ او بیا لوست پیل کړئ.
	ښاغلی ښوونکی! دهر لوست ترپیل دمخه ځوانگیزوي پوښتنه وکړئ، لکه: - څوک به ووايي چې حضرت عمر ؓ څوک و؟
د ښوونکي فعالیتونه	- د حضرت عمر ؓ په هکله زده کوونکو ته خبرې وکړئ او بیا ورته لوست په داسې اواز ولولئ چې ټول زده کوونکي یې واورې. په یو زده کوونکي د لوست متن ووايي او خپله ورسره مرسته وکړئ. - څوزده کوونکي دې دمتن یو یو پاراگراف ولولي، تاسو ورته لارښوونه وکړئ. - زده کوونکي دې په خپله خوښه د کتاب له لوست څخه څو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکي او بیا دې په جملو کې وکاروي او څوکسه دې په ټولگي کې ووايي. - یو زده کوونکی د تختې مخې ته راو غواړئ. بل زده کوونکی دې ورته د کتاب د لوست یو جمله ووايي او هغه دې پرتختې وليکي، نور زده کوونکي دې دهغه تیروتنه ورته ور اصلاح کړي. - په څوزده کوونکو محاوره وکړئ. له یو بل څخه دې اسانه پوښتنې وکړي، تاسو کلمات ورته اصلاح کړئ. - ښوونکی دې له ځانه که وخت و، فعالیت ورکړي.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو څخه د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه: - حضرت عمر ؓ کوم مهم کار کړی دی؟ نوم یې واخلي.
کورنۍ دنده	زده کوونکی دې په کور کې د حضرت عمر ؓ په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې راوړي.

حضرت عمر رضي الله عنه د خطاب زوی او د مسلمانانو دویم خلیفه دی. نوموړی په اسلامي نړۍ کې په عدل او عدالت کې ساری نه لري، نوموړي د خپلې کورنۍ د غړيو او نورو عوامو خلکو ترمنځ د عدالت په کولو کې توپیر نه کاوه، که چا به جرم وکړ، حتما به یې ورباندې اسلامي قانون عملي کاوه. نوموړي ته فاروق لقب او په ژوند کې د جنت زبیری ورکړل شوی و. عمر فاروق په اسلامي نړۍ کې لومړنی امیر و چې ستره امپراطورې یې د عدل او عدالت په اساس جوړه کړه. د حج په مراسمو کې به یې خپل چارواکي راغوښتل او د مسلمانانو پوښتنه به یې ورڅخه کوله. د خلکو له ستونزو او غوښتنو به یې ځان خبراوه. د خپل امارت په وخت کې یې بي وزلو خلکو ته مالیه وېښله. د انصارو او کلیساگانو د نه پرتولو ترڅنګ یې د هغوی د ناموس او سراو مال دساتلو فرمان هم صادر کړ. د خپلو پوځي کسانو لپاره یې عسکري قشلي جوړې کړي. پوځیانو ته یې رخصتۍ او تنخواګانې وټاکلې. د خپلو پوځیانو د قشلو لپاره یې دوخت طیبیان موظف کړل. سلاکوټونه یې جوړ او مالي چارې یې منظمې کړې. د بیت المال بنسټ یې کیښود. د زکات راټولو یې جبرې کړل. د سرو زرو اوسپینو زرو سکه یې رامنځته کړه او په هغې کې خپل نوم او بسم الله ولیکله. اوس چې په نړۍ کې د حضرت عمر رضي الله عنه په هکله څیړنې کیږي، د هغه سپیڅلتیا او فکري لوړوالي تاییدوي ان چې لویدیځ پوهان هم د هغه په باره لیکي چې نوموړی د اسلام په اصولو ټینګ ولاړ او په انصاف کولو کې یې ساری نه درلود. سره له دې نوموړي عدل او عدالت کاوه، خو بي کبره او خاکساره و. نوموړي داسې عدل او امن رامنځته کړ چې ساتونکو ته یې نوره اړتیا نه لیدل کیده. د لسو کلونو او ۶ میاشتو خلافت وروسته د هجرت په دروېشتم کال د لوی اختر په شپارسمه د چارشنبې په ورځ دیو ا تش پرست له خوا چې په ابولؤلؤ سره مشهور و، په توره ټپي شو. کله چې نوموړی ټپي شو، سمدلاسه یې یوه ۶ کسيزه شورا جوړه کړه چې راتلونکي مشر وټاکي چې په واک تشه پیدا نه شي، نو هماغه و چې تر ده وروسته حضرت عثمان رضي الله عنه خلیفه شو. د حضرت ابوبکر صدیق رضي الله عنه په څنګ کې خاوروته وسپارل شو. حضرت عمر رضي الله عنه داسې خلیفه و چې د شپې به هم ګرځیده او دخپل رعیت د حال او احوال پوښتنه به یې کوله او په خپلو ټولو کارونو کې به یې د عدالت په اساس پریکړې کولې له دې امله دنوموړي اسلامي حکومت په نړۍ کې ساری نه لري.

دریم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	ښوونځی
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنیتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به ښوونځي وپېژني. - د لوست متن به ولوستلای او ولیکلای شي. - له ښوونځي سره به یې مینه پیدا شي.
د تدریس لارې	یو کسيز، دوه کسيز، ډله ییز او د سوال او ځواب لارې
د تدریس مرستندوی توکي	- کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته او تخته پاک
مقدماتي فعالیتونه	- مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انګېزوي پوښتنې	د لوست په هکله انګېزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په فکر په ښوونځي کې څه شی زده کيږي؟
د ښوونکي فعالیتونه	- له مقدماتي فعالیتونو وروسته زده کوونکو ته د ښوونځي په هکله خبرې وکړئ او بیا دنوي لوست سرلیک پرتختې ورته ولیکئ او بیا یوځل لوست ورته ولولئ. - بیا په زده کوونکو متن ولولئ او خپله ورسره مرسته وکړئ. - یو زده کوونکی دې بل ته د کتاب له مخې یوه جمله ووايي او هغه دې پرتختې ولیکي دریم زده کوونکی دې دهغه تیروتنه ونیسي. تاسو ورته لارښوونه وکړئ. - زده کوونکی دې د لوست متن ولولي. بیا دې له متن څخه په خپله خوښه یو جمله ولیکي په ټولګي کې دې ووایي. - له زده کوونکو پوښتنه وکړئ چې تاسو ولې ښوونځي ته راځئ. که چا سم ځواب ورکړ بیا له نورو زده کوونکو څخه دهغه زده کوونکي د ځواب تایید واخلي. - په خوزده کوونکي متن ولولئ، بیا دې په خپلو کتابچوکې له متن څخه څو کلمې په خپله خوښه سره وټاکي او په جملو کې دې وکاروي، څو تنه دې په ټولګي کې نورو ملګرو ته په مناسب اواز ولولي. - یوزده کوونکي دې دافغانستان دبیرغ رنګونه پرتختې ولیکي او بل زده کوونکی دې په جمله کې وکاروي.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله څو پوښتنې وکړي، لکه: - زده کوونکي په ښوونځي کې څه شی زده کوي؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې د ښوونځي په هکله څو کرښې ولیکي.

پوهولو راپوهولو ته زده کړې وايي. يا په بل عبارت له يو ذهن څخه بل ذهن ته د مفاهيمو ليرېدول چې دمخاطب په سلوک مثبت بدلون رامنځته کړي، دې ته زده کړې وايي. يا دا چې دليدلو، عمل، تجربو، کتلو او اوريدلو په واسطه چې د انسان په ذهن اوسلوک کې مثبت بدلون رامنځته شي، دې زده کړې وايي، نو پدې اساس ويلای شو چې زده کړې له زېږيدو څخه تر مرگ پورې دوام لري.

يوه ډول زده کړې داده چې يوانسان په خپله کار کوي، مطالعه کوي، او ري، گوري له خپلو تجربو او دنورو له تجربو څخه يو څه ترلاسه کوي، دې ته خصوصي زده کړې وايي. يوډول زده کړې د مدرسو له لارې دوديزه زده کړې ده او بل ډول دښوونځيو له لارې رسمي زده کړې ده.

ښوونځي يو داسې بنسټ دی چې خپل خاص قوانين لري او زده کوونکي دخپلو ځانگړيو قوانينو په چوکاټ کې ښوونځي ته ورځي او هلته دخپل عمر، استعداد او درسي ساعتونو په چوکاټ کې زده کړې کوي.

په ښوونځي کې هم تدريس کيږي او هم په کې روزنيزه خواباندې فشار اچول کيږي. ښوونځي په دولتي چوکاټ کې يو داسې منظم ځای دی چې هلته د زده کړې بهير په بيلا بيلو مرحلو کې تر سره کيږي چې په خپل هيواد کې ورته ابتداييه، متوسطه او لېسه وايو چې ابتدايه ۶ کاله، متوسطه درې کاله او لېسه هم ۳ کاله ده.

که څه هم زده کړې له ښوونځي بهر هم کيږي، خو ښوونځی دزده کړې لپاره يو داسې منظم ځای دی چې هلته هم دښوونځي دښوونکو او هم دښوونځي دزده کوونکو لپاره ځانگړي قوانين وضع شوي وي او دځانگړو قوانينو په درشل کې زده کړې مخته ځي. په زده کړې کې درسي کتابونه افقي او عمودي اړيکي لري او دتدريس په وختونو د زده کوونکو ارزونه کيږي او د هر ټولگي لپاره د ځانگړو معيارونو په چوکاټ کې درسي کتابونه ورکول کيږي. ښوونځي په ۲ ډوله دي:

دولتي ښوونځي او خصوصي ښوونځي
کله چې په يوه هيواد کې دولتي ښوونځي ټول زده کوونکي جذبولای شي، نو خصوصي ښوونځيو ته اجازه ورکوي.

زموږ په هيواد کې د خصوصي ښوونځيو درسي کتابونه دمعارف وزارت ترڅارنې لاندې تدريس کيږي او هماغه درسي کتابونه دي چې په دولتي ښوونځيو کې تدريس کيږي.

څلورم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	کتاب
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهارتي ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به کتاب ارزښت وپيژني. - زده کوونکي به متن ولوستلای او و ليکلای شي. - له کتاب سره به يې مينه پيدا شي.
د تدريس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	له زده کوونکو څو انگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په اند په نعت کې د چا ستاينه کيږي؟
د ښوونکي فعاليتونه	- له مقدماتي فعاليتونو وروسته د کتاب دارزښت په هکله زده کوونکوته خبرې وکړئ او د لوست سرليک پر تخته ورته وليکئ. - د لوست متن ورته ولولئ او بيا يې په زده کوونکو باندې ولولئ او په لوستلو کې ورسره مرسته وکړئ. نوردې ورته غوږ ونيسي. - څوزده کوونکي دې د لوست په مفهوم باندې خبرې وکړي. - په زده کوونکو د لوست متن په چوپه خوله ولولئ. له لوستلو وروسته دې يو زده کوونکی د ټولگي مخې ته ورشي، لوست دې د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته غوږ ونيسي. - يو زده کوونکی دې پورته شي، له کتاب پرته دې د کتاب په هکله خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي. - له څوزده کوونکو پوښتنه وکړئ چې د کتاب لوستل څه گټې لري؟ - که وخت و، يوه مستقيم پوښتنه له زده کوونکو څخه وکړئ. - زده کوونکو ته لارښونه وکړئ چې له ښوونځي څخه سيده خپلو کورونو ته ولاړ شي . - زده کوونکو ته ووايي چې کله کورونو ته ولاړ شي له خپل مور او پلار سره په کارونو کې مرسته وکړي.
د لوست ارزونه	د لوست د زده کړې په هکله له څو تنو څخه پوښتنې وکړي، لکه: - کتاب څه ارزښت لري؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې دښه ښوونکي په هکله څو کرښې وليکي.
اضافي معلومات	کتاب هغه ټولگه ده چې په هغه کې د ژوندانه په بيلابيلو برخو کې مطالب ليکل شوي وي او په

لوستلوسره يې دانسانه په سلوک کې بلونونه رامنځته کيږي. هغه څو ک چې له کتاب سره مينه لري او مطالعه کوي يې، دهغه په شخصيت کې بدلونونه رامنځته کيږي او دژوندانه په سختولارو کې ځانته لاره بيدا کوي. کتاب دانسان ښه ملگری دی، خو پدې شرط چې داسې ښه کتاب وي چې له مطالعه کوونکي سره مرسته وکړي او په گټه يې تمام شي. لکه څنگه چې کتاب مهم دی، په هماغه اندازه د کتاب ساتل مهم دي. د کتاب په ليکلو او چاپولو باندې ډير کار کيږي او ډيرې پيسې پرې مصرف کيږي، نو له دې امله په دولتي او شخصي ډول د کتابونو دساتلو لپاره کتابتونونه جوړيږي او په هغو کې کتابونو ساتل کيږي. موږ په هيواد کې په دولتي کچه دکلټور وزارت په چوکاټ کې دعامه کتابتونونو رياست لرو چې په چوکاټ کې يې په مرکز او ولايتونو کې کتابخانې لرو. په دغه ډول په وزارتونو کې هم کتابتونونه شته چې دوزارتونو له کتابتونوسربيره دکابل پوهنتون د کتابتون، د افغانستان دعلومو داکاډمۍ د کتابتون، دافغانستان بانک د کتابتون او دداسې نورو يادونه کولای شو. دغه راز د اطلاعاتو او کلټور وزارت په مرکز او ولايتونو کې کتابتونونه لري. په هيواد کې په شخصي ډول هم ديوشميرليکوالو په کورونو کې داسې شخصي کتابتونونه شته چې په هغو کې نايابه کتابونه او قلمي نسخې وجود لري. د کتابونو په درلودلو کې ډيره مهمه داده چې هم بايد کتابونه سم او ښه وساتل شي او هم بايد مطالعه شي او گټه ترې واخيستل شي. له دې امله چې کتاب ډير ارزښتونه لري، په نړۍ کې داپريل ۲۳ نيټه د کتاب د نړيوالې ورځې په توگه نومول شوي ده. دا ورځ د لومړي ځل لپاره په ۱۹۹۵ کال کې ولمانځل شوه. کتابونه د علمي نړۍ دروازه بلل کيږي. ټول علوم د کتاب په واسطه خپريږي او له يوه نسل څخه بل نسل ته پاتي کيږي او ترې کار اخلي، ځکه خو زموږ په ځوانانو لازمه ده چې د کتابونو مطالعې ته زيات وخت ورکړي. علم او پوهه ترلاسه کړي او په شخصيت کې مثبت بدلونونه راشي.

پنځم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	ترافيکي لارښوونې
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - زده کوونکي به ترافيکي لارښوونې وپېژني. - ترافيکي لارښوونې په عملي کړای شي. - د ترافيکي لارښوونو له زده کړې او عملي کولو سره به يې مينه پيدا شي.
د تدريس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تابشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	<p>له زده کوونکو څو انگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ستاسو په فکر د ترافيکي لارښوونو مراعات کول څه گټه لري؟
د ښوونکي فعاليتونه	<p>- له مقدماتي فعاليتونو وروسته ستا سوله لوستلو وروسته په تکړه زده کوونکو باندې څو وارې متن ولولئ او خپله مرسته وکړئ.</p> <p>- زده کوونکي دې متن په چوپه خوله ولولي او په خپله خوښه دې يوه يوه جمله چې يې خوښيږي، هغه دې په خپلو کتابچوکې وليکي بيا دې څو تنه ولولي.</p> <p>- يو زده کوونکی د ترافيکي ښو د زده کړې د گټو په هکله خبرې وکړي، نور دې ورته غوږ ونيسي.</p> <p>- يو زده کوونکی دې د تختې مخې ته راشي. د ترافيکي ښوونښانو د مراعات کولو په هکله دې خپلو ټولگيوالو ته خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونيسي، تاسو ورسره مرسته وکړئ.</p> <p>- يو زده کوونکی دې د تختې ته پورته شي، پرتختې دې د کتاب له مخې څو لغتونه وليکي، بل زده کوونکي دې پر خپله خوښه تختې ته ورشي او په جملوکې دې وکاروي. بل زده کوونکی دې د هغه تيروتنه ووايي او پرتختې دې سمه کړي.</p> <p>- زده کوونکو ته ووايي چې موږ دڅه لپاره ترافيکي ښې ښانې زده کوو؟</p>
د لوست ارزونه	<p>د لوست د زده کړې په هکله څو پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - د ترافيکي ښو او د زيگنال څراغونو زده کړې څه گټه لري؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په سرک باندې د تيريدلو په هکله څو کرښې وليکي.
اضافي معلومات	ترافيک يوه نړيواله او پېژندل شوې کلمه ده. په سرک باندې دنقلیه وسايطو، اشخاصو او حيواناتو تگ راتگ ته ترافيک وايي. ترافيک له درو برخو جوړ دي. انسان، لاره او نقلیه

وسايط.

که له دې درو څخه یو نه وي، ترافیک نه بلل کیږي. که چیرې وغواړو چې له ترافیکي زیانونو څخه په امن کې پاتې شو، باید دغه درې واړه برخې په سمه توګه تنظیم شي.

له ترافیکي زیانونو څخه د مخنیوي لارې چارې هم په ترافیک پولیسو، په سرکونو باندې په تلونکو کسانو او په هغواشخاصو پورې اړه لري چې له نقلیه وسايطو څخه کار اخلي. ټولو هیوادوالو ته لازمه ده چې په ترافیکي قوانینو پوه وي.

هغه کسان چې په سرکونو تیریږي، باید له ترافیکي قوانینو، نښو او اشارو سره بلد اوسي. د بیلګې په توګه پلي خلک باید په لومړي ګام کې په پلي لار ولاړ شي او که چیرې په ښارونو کې د سرک په غاړه پلي لاره نه وي، باید د سرک په غاړه ولاړ شي او ترافیکو ته یې پام وي. له سرک څخه د تیریدلو په وخت کې باید ښي او کیڼ خواته وګوري او په کراره له سرک څخه تیر شي.

په ښارونو کې د سرکونو په څلور لارو کې سیګنال څراغونه وي او نورې نښې نښانې وي او د سرکونو په زیاتو څلورو لارو اوسرکونو کې ترافیک پولیس هم موجود وي چې له سرکونو څخه خلکو ته د تیریدلو لارښوونې کوي اوسرغړوونکي جریمه کوي.

په اکثره پرمختللو هیوادونو کې ټولې لويې ترافیکي لارې د مخصوصو کمپیوټري کمرو پواسطه اداره کیږي اوسرغړوونکو ته سزا ورکوي.

په افغانستان کې د ترافیکو تاریخ دامیر عبدالرحمان خان له وخت څخه راپیل شوی دی. په هغه وخت کې زموږ په هیواد کې موټر نه وو، د ترانسپورت کارونه به د اسونو، کچرو او فیالانو پواسطه سرته رسیدل.

د امیر حبیب الله خان (۱۲۷۸-۱۲۹۸) د واکمنۍ په وخت کې د سرکونو په جوړولو کار وشو او دوه موټرونه افغانستان ته راوستل شول. دامیرامان الله خان په وخت کې په هیواد کې په ترافیکي برخه کې پرمختګ رامنځته شو. ډیر سرکونه جوړ شول. په ۱۳۴۲ کال کې د ترافیکو اداره جوړه شوه چې اوس د کورنیو چارو په وزارت کې د لوی ریاست په چوکاټ کې په کار بوخته ده.

محترمو ښوونکو! خپلوزده کوونکو ته چې دوی ماشومان دي، له ترافیکي قوانینو سره بلد نه دي، تاسو ورته د ترافیکي قوانینو د مراعاتولو په برخه کې لارښوونه وکړئ او کولای شئ چې له سرک څخه تیریدل او په سرک تیریدل ورته عملاً وښیئ.

شپږم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	د نیالگیو ایښودل
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنیتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - د نیالگیو په ایښودلو به پوه شي. - متن به ولوستلای او و لیکلای شي. - د نیالگیو له کینولو سره به یې مینه پیدا شي.
د تدریس لارې	یوکسیز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انګیزوي پوښتنې	له زده کوونکو ځوانګیزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په فکر دنیا لگیو کینول به څه ګټه ولري؟
د ښوونکي فعالیتونه	- له مقدماتي فعالیتونو وروسته متن ورته ولولئ او بیا په څو زده کوونکو باندې متن تکرار کړئ. - یو زده کوونکی دې پورته شي، د لوست پاراګراف دې ووايي. بیا دې څو زده کوونکي دهغه پاراګراف په هکله نورې خبرې وکړي. - زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې لغتونه معنا او بیا دې په جملو کې وکاروي. - څو زده کوونکي دې په ټولګي کې دنیا لگیو د کینولو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي. - له زده کوونکو پوښتنه وکړئ چې په درسي کتاب کې ولې دنیا لگیو د کینولو لوست راوړل شوی دی؟ سم ځواب په نورو زده کوونکو تایید کړئ. - یو زده کوونکی دې تختې ته پورته شي. د کتاب یو پاراګراف دې بل زده کوونکی ته ووايي، هغه دې پرتختې ولیکي او بیا دې ولولي. نور زده کوونکي دې دهغه تیروتنه ونیسي او د اصلاح لپاره دې تختې ته راشي. - اوس دې زده کوونکي په خپلو کتابچو کې د نیالگیو د کینولو په هکله یو کرښه ولیکي او بیا دې پرتختې ولیکي. نور زده کوونکي دې دهغه تیروتنه ووايي او په خپله دې ولیکي.
د لوست ارزونه	د لوست د زده کړې د ارزونې لپاره پوښتنې وکړئ، لکه: - د نیالگیو کینول څه ګټه لري؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې دنیا لگیو د کینولو په هکله څو کرښې ولیکي او په وروستی درسي ساعت کې دې ولولي.

نيالگي په دوه ډوله دي. يو ډول يې ميوه لرونکي او بل ډول يې بي ميوې نيالگي دي چې د بشکلا له پاره کينول کيږي.

هغه نيالگي چې د دولتي ادارو يا ښاروالۍ له خوا کينول کيږي ډيره برخه يې دبي ميوو ونو نيالگي وي چې يوازې د بشکلا له پاره وي. د کرنې وزارت په يوشمير دولتي باغونو کې د بيلابيلو بي ميوو ونو نيالگي د پلورلو لپاره هم کينوي، لکه: د ننگرهار ولايت د مملې په باغ کې چې د ميوه لرونکو او بي ميوو ونو هر ډول نيالگي د پلورلو لپاره په کې شته. دولتي ادارې يوازې د ميوه لرونکو ونو په باغونو کې د ميوو د پلورلو لپاره ميوه لرونکي نيالگي کينوي، لکه د ننگرهار ولايت کانال رياست په فارمونو کې چې د مالټو او زيتونو نيالگي کينول شوي او د زيتون د ميوو او دانو له پاره يې يوه فابريکه هم داډې په فارم کې ورته جوړه کړې ده چې په هغې کې زيتون غوړي، د زيتون اچار او مربا جوړوي او يوه اندازه مالټې يې بهر ته ځي. بل ډول هغه نيالگي دي چې خلک يې په باغونو کې کينوي. په دې کې هم ميوه لرونکي او بي ميوو ونې راځي.

نيالگي په عمومي ډول ډيرې گټې لري له لرگيو څخه يې د سون او ابادۍ او له ميوو څخه يې دخوړلو لپاره کار اخلو.

ډيره مهمه داده چې نيالگي له تندي وساټل شي او به ورته واچول شي او په يومناسب ځای کينول شي. موږ بايد نه يوازې په خپلو نيالگيو پام وکړو بلکې په دولتي نيالگيو هم پام وکړو چې څوک يې مات نه کړي. زموږ په هيواد کې هر کال د ښارو والۍ له خوا په مليونو نيالگي کينول کيږي، که دسرک په منځ کې وي او که دسرک په غاړه وي، موږ گورو چې دکاندار يا کورونه ورته او به نه اچوي او وايې چې داڅو زموږ نه دي، دا د ښاروالۍ کار دی. حال دا چې هغه بيت المال دی. هغه زموږ د هيواد دهر و گړي مال دی او بايد ورته پام وشي.

ښاغلی ښوونکی! خپلوزده کوونکو ته دنيالگيو دکينولو په ارزښت نورې خبرې هم وکړئ. ورته ووايئ که چيرې زموږ يوهيوادوال هر کال يونيالگي کينوي او هغه وروزي، نوموړ به په کال کې په مليونو نيالگي کينو او هغه به وروزو او په دې توگه به مو خپل هيواد سمسور او ښکلی شي.

اووم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نی درې درسي ساعتونه

چاپیریال	د لوست موضوع
<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - د چاپیریال ارزښت به وپېژندلای شي. - د چاپیریال په هکله به خبرې وکړای شي. - له چاپیریال ساتلوسره به یې مینه پیدا کړای شي. 	<p>د زده کړې موخې:</p> <p>پوهنیزې</p> <p>مهارتي</p> <p>ذهنیتي</p>
یوکسيز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب	د تدریس لارې
کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور	د تدریس مرستندوی توکي
مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.	مقدماتي فعالیتونه
<p>له زده کوونکو انگیزوي پوښتنې وکړئ:</p> <p>- ستاسو په نظر د چاپیریال پاک ساتل به څه گټه ولري؟</p>	انگیزوي پوښتنې
<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعالیتونو وروسته متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. - په زده کوونکو متن ولولئ. په خپله خوښه دې یو پاراگراف وټاکي او څو تنه دې پرتختې ولیکي. - څو زده کوونکي دې ووايي چې چاپیریال څه ته وايي؟ سمه ځواب ومنئ. - څو زده کوونکي دې د متن د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونیسي. - د لاندې جملو تش ځایونه دې د لېنډیو په مناسبو اوسمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړي: <p>الف: هر هغه څه چې ستاسو شاوخوا کې دي ستاسو چاپیریال (و، کړ، دی)</p> <p>ب: ستاسو چاپیریال پرتاسو ډېرې اغېزې</p> <p>(لري، کړي، درلود)</p> <p>د: د محیط ساتنه د ټولو خلکو دنده (دی، ده، وي)</p> <ul style="list-style-type: none"> - زده کوونکي دنا پاک چاپیریال د زیانونو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونیسي. - که څوک خپل چاپیریال پاک نه ساتي له داسې کسانو سره څه وکړو؟ په دې هکله دې څوکسه خبرې وکړي. - زده کوونکو ته ووايي چې په لاره کې له یوبل سره جنگ ونه کړي او ټول یوبل ته درناوی ولري. - له زده کوونکو پوښتنه وکړئ چې پاک اوسمسوره چاپیریال څنگه جوړولای شو؟ 	د ښوونکي فعالیتونه
<p>له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <p>- څنگه کولای شو خپل چاپیریال پاک وساتو؟</p>	د لوست ارزونه

کورنی دنده	زده کوونکي دې دچاپیریال دښه ساتلو په هکله دې څوکرښې ولیکي.
اضافي معلومات	<p>هغه ځای ته چاپیریال وایي چې په هغه کې ژوند جریال لری. یا په بل عبارت زموږ د استوگنې شاوخوا د چاپیریال په نوم یادېږي.</p> <p>نړیوالو څېړنو ښودلې ده چې ورځ په ورځ په نړۍ کې نفوس زیاتېږي صنعتي دستگاوي، د نقلیه وسایطو زیاتوالی، د خلکو بې پروايي، د کیمایو موادو سوخت او لگښتونه دا ټول په خپل وار سره په ککړتیا کې رول لوبوي.</p> <p>له همدې امله نړیوال د چاپیریال د ساتنې مهمې موضوع ته متوجې شول. د لومړي ځل لپاره د ۱۸۸۴ کال راهیسې المانیانو دا افریقا په شرق کې په تانزانی کې د ځنگلونو د ساتنې قوانین تصویب کړل. بیا وروسته د المانیانو له خوا د لومړي ځل لپاره د افریقا په شرق کې د وحشي حیواناتو ملي پارک جوړ شو، له دې وروسته دنورو هیوادونو هم ورته فکر شو. د استوگنې د چاپیریال د ساتنې په برخه کې یې هلې ځلې پیل کړې.</p> <p>یوټکي د یادولو وړ دی او هغه دا چې داستوگنې چاپیریال د انسان د فعالیتونو په اساس بدلون مومي، هم ښه کیږي او هم خرابېږي. که چیرې داستوگنې د چاپیریال د ساتلو وخوا ته پام وانه ږول شي، نو داستوگنې چاپیریال به ککړشي او له کارولو څخه به ووزي.</p> <p>دغه راز موږ هر ورځ له ۳۰ فیصده زیات پلاستيکونه کاروو چې په محیط کې دهغو کارول ککړتیا رامنځته کوي، نو لازمه ده چې موږ خپل چاپیریال وساتو.</p> <p>چاپیریال له څویلو ساتل کیدای شي. دیلگي په توگه په انفرادي ډول، د یو سازمان په واسطه، د دولت په واسطه.</p> <p>له دې امله زموږ ټولو دنده ده چې د چاپیریال په ساتلو کې ونډه واخلو.</p> <p>موږ باید نه یوازې خپل چاپیریال له تخریب څخه وساتو، بلکې د چاپیریال د سمسوره کولو لپاره هم زیار وباسو. له ۱۹۶۰ کال راپدې خوا چې داستوگنې د چاپیریال د ساتنې غورځنگ رامنځته شوی دی، داستوگنې د چاپیریال د ساتنې په برخه کې ډیرې لارښوونې شوي او عملي شوي دي. سره له دې لازمه ده چې خپلو زده کوونکو ته داستوگنې د چاپیریال د ساتنې او جوړولو په برخه کې لارښوونې وشي.</p>

اتم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	گټور خواږه
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهارتي ذهنيتي	<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - زده کوونکي به بيلابيلو خوږو ته اړتيا وپيژندلای شي. - د لوست متن به ولوستلای او وليکلای شي. - دخوږو په ارزښت به خبرې وکړای شي. - له بيلابيلو پاکو خوږو سره به يې مينه زياته شي.
د تدریس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	<p>د انگيزوي پوښتنو په کولو سره لوست پيل کړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ښه خواږه څه گټه لري؟
د ښوونکي فعاليتونه	<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعاليتونو وروسته متن ولولئ، بيا په زده کوونکو متن څو واره ولولئ او تاسو ورسره په لوستلو کې مرسته وکړئ. - متن دې په چوپه خوله ولولي او بيا دې له متن څخه يوه جمله په خپله خوښه وټاکي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي. بيا دې څوکسه په ټولگي کې ووايي. - يوکس دې پورته شي. بل زده کوونکي ته دې يوه جمله د کتاب له مخې ووايي او هغه دې پرتختې وليکي. بل زده کوونکي دې دهغه تيروتنه ونيسي او سم شکل دې وليکي. - يو زده کوونکي دې له بل زده کوونکي څخه د کتاب دمتن په باره کې پوښتنه وکړي او هغه دې ورته ځواب ورکړي، لکه: - ميوې وجود ته کوم قوت ورکوي؟ - څو زده کوونکي دې په ټولگي له يو بل سره محاوره وکړي. - زده کوونکي دې په وارسره پورته شي، لاندې پوښتنو ته دې ځوابونه ورکړي او نور دې ورته غوږ ونيسي. - موږ په خپلو کورونو کې دخوږو لپاره څه ډول پروگرام تيار کړو؟ - ميوه د وجود لپاره څه ډول گټه رسوي، خبرې پرې وکړئ؟
د لوست ارزونه	<p>لوست ته دزده کوونکو دپام اړولو په خاطر ځوانگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ستاسو په اند دبيلابيلو خوږو خوږل روغتيا ته څه گټه رسوي؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې دبيلابيلو خوږو دنه خوږلو د زيانونو په هکله څو کرښې وليکي.
اضافي معلومات	وجود ډول ډول خوراكي موادو ته اړتيا لري او د هغوی په خوږلو سره نه يوازې داچې وجود

وده کوي، بلکي له راز راز ناروغیو څخه هم ساتل کيږي او وجود د هر ډول مکروبونو په مقابل کې مقاوم پيدا کوي.

خواړه په درې ډوله دي. يو ډول پروټيني خواړه دي چې په خوړلو سره د انسان وجود غوښه کوي او وجود غټيږي يعنې انسان چاغیږي، لکه: کچالو، وريجې، دال، لوبيا، نخود او که ووايو ټول هغه خواړه چې دانې لري.

دويم ډول ویتامين درلودونکي خواړه دي چې په خوړلو سره يې د انسان وجود دمکروبونو په مقابل کې ترډیرې اندازې معافیت پيدا کوي. په دې ډول خوړو کې وچه او تازه ترکاری، وچې او تازه میوې شاملیږي.

دریم ډول هغه خواړه دي چې دهغو په خوړلو سره په وجود کې انرژي رامنځته کيږي او انسان ته د کار کولو ځواک ورکوي، لکه: غوړ او خواړه.

ځيني خواړه داسې دي چې په هغو کې درې واړه قوتونه موجود وي، لکه: شدې او هگي. دبيلابيلو خوړو په خوړلو کې لازمه ده چې توازن په پام کې وساتل شي، دبيلگې په توگه يو وخت يو ډول خواړه په بل وخت کې بل ډول خواړه او په دریم وخت کې بل ډول خواړه وخوړل شي او يا داچې د ډوډۍ دخوړلو په وخت کې خواړه داسې برابر شي چې له هر ډول څخه خواړه پکې وي چې وجود ته هر ډول قوت ورکړي.

که چيرې په خوړو کې توازن وساتل شي، ترډیره دمکروبونومخه نيول کيږي له ناروغیو څخه ساتل کيږي.

کوښښ بايد داو شي چې خوراكي مواد بايد پاک او گنده شوي نه وي. دغذايي موادو ککړتيا او وروست والی د انسان لپاره ډیرې ستونزې رامنځته کوي او په ډول ډول ناروغیو باندې اخته کيږي. که چيرې پخ شوي خوراکونه په سمه توگه ونه ساتل شي، دغذايي مسمومیت سبب کيږي چې نښې نښانې يې کانگې او د اسهال سبب کيدای شي.

زموږ هیواد یوبيوزله هیواد دی کيدای شي چې کورنيو ته لکه څنگه چې لازمه ده، دخوراکي موادو په برابرولو او توازن کې ددوی په فکر څه ستونزې ورمعلومې شي، خو داکار څه ستونزې نه لري، کولای شي چې د ډوډۍ خوړلو په دوو پرله پسې وختونو کې ديوډول قوت خواړه ونه خوري، مثلاً: که په غرمه کې کچالو وخوري، نوکولای شي چې دښې لپاره ترکاری پخه کړي او دبل وخت لپاره داسې خواړه چې نور قوت ولري، پاخه کړي.

کولای شي چې په خپل پټي کې او يا دکور په حويلۍ کې ترکاری وکړي او که څوک يې ونه لري، کولای شي چې په دسترخوان باندې د ترکاری يوډول چې ارزانه وي موجود وي او کله کله داسې هم کيدای شي داسې خواړه وخوري چې درې واړه يا دوه قوتونه ولري. نن سبا هر څوک کولای شي چې په خوړو کې توازن رامنځته کړي، خوچې زړه يې وغواړي.

نهم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	روغتيا ته پاملرنه
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهارتي ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - دځان او کاليو دپاک ساتلو ارزښت به وپېژني. - خپل ځان او کالي به پاک وساتلای شي. - له پاکوالي سره به يې مينه پيدا شي.
د تدریس لارې	یوکسيز، دوه کسيز او ډله یيز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	د لوست دارزونې په خاطر دې ځوانگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - مکروبوڼه په انسانانو کې څه شی رامنځته کوي.
د ښوونکي فعالیتونه	<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعالیتونو وروسته متن ولولئ او بیا په خوزده کوونکو متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. - له خوزده کوونکو پوښتنه وکړئ چې روغتیا څه ته وايي؟ سم ځواب د زده کوونکو پواسطه تایید کړئ. - زده کوونکي په څومناسبو ډلو وویشئ. هر ډله دې د ځان ساتلو د گټو په هکله څو جملې په شریکه ولیکي او بیا دې په ټولگي کې ووايي. - یوزده کوونکي دې په وار سره د پاک چاپیریال په باره کې یوه جمله ولیکي او بیا دې بل زده کوونکی بله جمله ولیکي او ودي وایي. - یو زده کوونکی دځان او کاليو دنه پریمنځلو دزیان په باره کې یوه جمله پرتختې ولیکي او بیا دې ولولي. بیا دې بل زده کوونکی پورته شي، په خپله خوښه دې یوه جمله ولیکي. - څو زده کوونکي دې د ځان او کاليو د ناپاک ساتلو د زیانونو په هکله خبرې وکړي. - زده کوونکي دې متن ولولي. په خپله خوښه دې کلمې په جمله کې وکاروي او بیا دې څو تنه په ټولگي کې ووايي. - یو یا څو زده کوونکي دې د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي. - یو زده کوونکی دې ووايي چې په څه ډول د استوگنې ځایونه پاک وساتو؟ - څو زده کوونکي دې د کتاب متن ووايي او نور دې ورته غور ونیسي.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو څخه د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ.
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې د ځان پاک ساتلو دگټو په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

پاکوالی د ایمان یوه برخه ده. لازمه ده چې خپل ځان، کالي او د استوگنې ځایونه پاک وساتو. که چیرې خپل پاکوالي ته پام ونه کړو، وجود ته راز راز مکروبونه دننه کیږي او په ساري او غیرساري ناروغیو باندې د اخته کیدو زمینه برابریږي چې بیا تر ډیره د انسان د ژوندو سبب او ان چې د مرګ سبب هم کیږي.

یو شمیر ناروغی د ککړو او خوسا شوو خوراکي موادو له خوړلو څخه رامنځته کیږي او یا خو وجود ته د ځان، کالیو او داستوګنې دسیمې له ناپاکۍ څخه چې مکروبونه وجود دننه شي، رامنځته کیږي.

کیدای چې وجود ته د مکروبونو ننوتل سمدلاسه اغیزه ونه کړي، خو مکروبونه تر ډیره په وجود کې پاتې کیږي. کله چې وجود کمزوری شي، د ناروغۍ نښې رامنځته کیږي. دغه ډول که انسان خپله صحي برخې ته پام ونه کړي، کیدای شي چې په ساري ناروغیو اخته شي او بیا له ده څخه د کورنۍ نورو غړو ته ورسېږي. وایي چې وقایه تر تداوی ډیره ارزانه او بهتره ده. هغه کسان چې تل دخپلو ځانونو، کالیو پاکوالي ته پاملرنه کوي او هغه پاک ساتي اودغه راز دخپلو کورونو د پاکوالي په برخه کې کوشن کوي ویلا ی شو چې داسې ځایونو ته مکروبونه سرایت کولای نشي او په پایله کې دمکروبونو مخه نیول کیږي.

که یو څوک ناروغه شي دهغه دناروغۍ په تداوی باندې نه یوازې داچې ډیر لگښتونه راځي بلکه له نوموړي ناروغ سره د کورنۍ ډیر غړي له کاره ووځي او په تداوی کې یې ورسره مرسته کوي اودا هم ډیر امکان لري چې ناروغي یې له یوه شخص څخه د کورنۍ بل غړي ته هم ولیردېږي. دیوه ناروغ کس دې احتیاطی له امله نورې کورنۍ او خلکو ته زیان رسیږي، نوښه داده چې زموږ گران هیوادوال او په تیره بیا زموږ درانه زده کوونکي چې دغه ټکي ډیره پاملرنه وکړي .

په اوس وختونو کې چې گورو له یوې خوا دخلکو ترمنځ اړیکې زیاتي شوي ، تگ راتگ زیات دی اوله بلې خوا چاپیریال هم لکه څنگه چې لازمه ده پاک نه دی او په ناپاک چاپیریال کې دمکروبونو دراپیداکیدو او ودې لپاره ډیره ښه زمینه برابریږي چې پکې وده وکړي، نوپه داسې حالاتو کې دمکروبونو دلیریدنې لپاره ښه زمینه برابریږي .

له دې امله ښایي چې هم ځان پاک وي، هم کالي پاک وي اوهم دکور په پاکوالي کې زیار وایستل شي اوله دې سره سم باید دخپل ماحول پاکوالي ته پاملرنه وشي.

ډیر ځله داسې لیدل کیږي چې دیو چا ځان ، جامې اوکور پاک وي خوماحول یې ناپاک وي له ناپاک ماحول څخه هم دمکروبونوسرایت انسان ته په اسانه کیدای شي، نو ویلا ی شو چې دماحول پاکوالی هم یواساسي شرط دی . له همدې امله اوس دچاپیریال پاکوالي ته ډیره پاملرنه اوښتي ده اوهر چا ته سپارښتنه کیږي چې دچاپیریال په پاکوالي اوسمسورتیا کې برخه واخلي.

لسم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	د پسرلي ترانه
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهارتي ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به په پسرلي کې خپل مسولیتونه وپېژندلای شي. - متن به ولوستلای او وليکلای شي. - له پسرلي سره به یې مینه پیدا شي.
د تدريس لارې	یو کسيز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	له زده کوونکو څخه انگیزوي پوښتنې وکړئ.
د ښوونکي فعالیتونه	<p>- له مقدماتي فعالیتونو وروسته متن ورته ولولئ او بیا په زده کوونکو متن ولولئ ورسره مرسته وکړئ.</p> <p>- یو زده کوونکی دې پرتختې د پسرلي کلمه د کتاب له مخې وليکي او بل دې په جملو کې و کاروي، دریم دې د جملې تیروتنه ونیسي، که یې درلوده، هغه پرتختې ورته سمه کړئ.</p> <p>- څو تنه دې د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي.</p> <p>- په څوزده کوونکو باندې پرتختې د پسرلي د میاشتو نومونه ووايي. که یې زده نه وو تاسو یې ورته ووايي.</p> <p>- څو زده کوونکي دې د پسرلي په موسم کې د خپلو مسوولیتونو د سرته نه رسولو په هکله خبرې وکړي، څو مثالونه دې ورکړي او نور زده کوونکي دې ورته غور ونیسي.</p> <p>- په څو زده کوونکو باندې محاوره وکړئ.</p> <p>- څو زده کوونکي دې په ټولگي کې د پسرلي د هوا په هکله خبرې وکړي.</p> <p>- یوزده کوونکي دې تخته ولاړشي. په خپله خوښه دې یوه جمله وليکي. بل زده کوونکی دې یوه بله جمله ورباندې ور زیاته کړي.</p>
د لوست ارزونه	له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه: - پسرلی دکال کوم موسم دی؟
کورنۍ دنده	زده کوونکی دې په کور کې د پسرلي په هکله څو کرښې وليکي.

يو کال څلور فصلونه لري: پسرلی، اوړی، منی او ژمی.

پسرلی درې میاشتې لري: حمل، ثور، جوزا

اوړی درې میاشتې لري: سرطان، اسد، سنبله

منی درې میاشتې لري: میزان، عقرب، قوس

ژمی هم درې میاشتې لري: جدی، دلو، احوود

زموږ په هیواد کې د کلونو سنه هجري شمسي دود ده.

زموږ د هیواد په سږو ولایتونو کې د ژمي او وري اوږي لکه: بامیان، کندز، وردک، تخار،

بغلان، لوگر، پکتیا او بخشان اوځینو نورو کې اودځینو نورو ولایتونو په یوشمیر سیمو کې

هم واورې اوږيږي.

د پسرلي په فصل کې هوا ښه کیږي خو بارانونه ډیروي او د هیواد په ټولو سیمو کې په

وارسره ونې او بوټي شنه کیږي او گلان کوي.

سره له دې زموږ هیواد یو غرنی هیواد دی، خو ډیرې دښتې هم لرو. د کرنې لپاره زموږ په

هیواد کې ځمکې ډیرې دي چې د کرنې لپاره ترې کار اخیستل کیږي.

زموږ د هیواد له میوو څخه انگور، انار، خټکي، بادام او پسته اودغه یوه اندازه مالټې بهرنیو

هیوادونو ته صادیريږي، په مقابل کې یې له بهرنیو هیوادونو څخه ماشین الات او ټوکران

را واردیږي.

زموږ د هیواد ډیره برخه اوس دښتو نیولی ده او هیله ده چې په راتلونکي کې ابادې

شي. د هیواد ابادي او پرمختګ د هیواد والو په رښتینولي، پوهې او کار پورې تړلی دی.

همدغه کوچني ماشومان اوزده کوونکي دي چې باید د علم او پوهې په ګاڼه سنبال شي

، د هیواد پالنې روحیه پکې وروزل شي او د راتلونکي لپاره تیار شي. کورنیو ته هم لازمه ده

چې دخپلو اولادونو په مقابل کې خپل مسؤولت سرته ورسوي او ښوونځیو ته یې د تګ په

برخه بي تفاوتۍ پاتې نشي اوزمینه ورته برابره شي. په علم او پوهه باندې د تنکیو ماشومانو

روزنه نه یوازې دا چې دکورنیو لپاره په ګټه دي بلکې د ټولنې په وړاندې هم خپل

مسؤولیت هم سرته رسوي.

یوولسم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	کال
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنیتي	<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - کال به وپېژندلای شي. - د لوست متن به ولوستلای او ولیکلای شي. - دکال په اوږدو کې به یې له درس ویلو او کارکولو سره مینه پیدا شي.
د تدریس لارې	یوکسیز، دوه کسیر او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	<p>لوست ته د زده کوونکو د متوجي کولو لپاره ځوانگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تاسو کله دکال نوم او ریدلی دي؟
د ښوونکي فعالیتونه	<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعالیتونو وروسته خپله ورته متن ولولئ او بیا په څو زده کوونکو باندې متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. - زده کوونکي دې دمتن څو کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي او بیا دې یوزده کوونکي خپلې جملې پرتختې ولیکي. - څو زده کوونکي دې دکال په هکله څو جملې پرتختې ولیکي او بل زده کوونکی دې ولولي. که څه تیروتنه یې کړي وه، هغه دیو زده کوونکي پواسطه سمه کړئ. - زده کوونکي په څو ډلو وویشئ. هره ډله دې دکال په هکله خپل نظر ورکړي او بیادې دخپل استازې پواسطه ووايي. - څو زده کوونکي دې دکال دهغو وختونو په هکله خبرې وکړي چې میوې په کې پخیري. - یوزده کوونکي دې د کتاب له مخې یوه نیمگړي جمله پرتختې ولیکي بل داو طلب زده کوونکي دې پوره کړي. - که وخت و، په زده کوونکو محاوره وکړئ. - زده کوونکو ته ووايئ چې دتیز باران او یا ږلۍ په وخت کې په خوړونو کې ولاړ نشي یاد چې دپلونو لاندې پټ نه شي داږتیا په وخت کې دې نږدې جومات او یا دکوم داسې چا کورته ولاړشي چې ورسره پېژني.
د لوست ارزونه	<p>له زده کوونکو څخه د لوست دزده کړې په هکله پوښتنې وکړئ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ستاسو ښوونځی دکال په کوم وخت کې شروع شوی دی؟
کورنۍ دنده	زده کوونکو ته کورنۍ دنده ورکړئ چې پسرلی څه وایي؟

هر کال له مياشتو او ورځو څخه تشکيل شوی دی. د کلونو د پيژندلو له سنو څخه کار اخيستل کيږي. په نړۍ له درو ډوله سنو څخه کار اخيستل کيږي.

يوه ميلادي سنه ده چې په دنړۍ په يوشمير هيوادونو کې کارول کيږي اودهغې له مخې کلونه معلوميږي.

بل ډول يې هجري قمري سنه ده چې له دې څخه هم دنړۍ په يو شمير هيوادونو کې د کلونو د پيژندلو لپاره کار اخلي.

دریم ډول يې هجري شمسي سنه ده چې له دې سنې څخه هم دنړۍ په ډيرو هيوادونو کې کار اخلي او پکې دود دي.

زموږ په هيواد کې پخوا هجري شمسي سنه کاريدله چې سړ کال ۱۳۹۵ کال دی. دهجري اوقمری ترمنځ ۴۱ کاله تفاوت دی. د ميلادي او هجري شمسي سنې ترمنځ ۶۲۱ کاله توپير ليدل کيږي. که چيرې له هجري شمسي سره ۴۱ جمع کړو هجري قمري ترې جوړيږي او بر خلاف که له قمري څخه ۴۱ منفي کړو هجري شمسي ترې جوړيږي.

له ميلادي سني څخه ۶۲۱ منفي کړو هجري شمسي تر جوړيږي او بر خلاف يې هجري شمسي جوړيږي.

ميلادي سنه د حضرت عیسی د تولد نه اخيستل شوي او پيل شويده او هجري د حضرت محمد ﷺ له هجرت وخت څخه اخيستل شوي ده.

کالونه ددې لپاره رامنځته او سره په سنو سره يې توپير وشي چې کوم کار او عمل په کوم وخت کې شوی دی او يا په کوم وخت کې وشي.

خو تر څه دا مهمه ده چې موږ بايد وخت خوشي تيرنه کړو او د وخت له هرې شيبې څخه کار واخلو او کار اخيستل بايد مثبت وي دځان او ټولنې په گټه وي.

د کال هره شيبه چې تيريږي بيرته نه راځي. تير کلونه چې تير شول هغه تير شوي دي بيرته نه راگرزي. نيکمرغه هغو څو ک دي چې د کال په اوږدو کې کار کړی وي اودمخکې ورځې کدار يې دوروستی ورځې په اوږو وراچولی نه وي.

که دا کار له چا څخه شوی وي په حقيقت کې يې هم خپل ځان تير ايستلی دی او هم يې خپلې ټولنې ته زيار اړولی دی.

اوس د ساينس او تکنالوژۍ وخت دی

خومره چې ساينس او ټيکنالوژي مخته ځي په هماغه اندازه بيلا بيل مسلکونو ته اړتياوې زياتيږي. دا اړتياوې ځوانان پوره کولای شي چې په ښوونځيو کې د کال له پيل څخه دخپلو لوستونو لپاره پروگرام او پلان رامنځته اودهغه سره سم خپل دندې سرته ورسوي.

دولسم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	له ټولگيوالو سره مينه
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به ټولگي وپېژندلای شي. - متن به ولوستلای او وليکلای شي. - له زده کوونکو سره دښو او دوستانه اړيکو له درلودلو سره به يې مينه پيدا شي.
د تدریس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پېنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوي.
انگيزوي پوښتنې	لوست ته د زده کوونکو د تياری لپاره ځوانگيزوي پوښتنې وکړي.
د ښوونکي فعاليتونه	<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعاليتونو وروسته خپله ورته يوځل متن ولولای او بيا په هغو زده کوونکو چې تراوسه يې متن لوستی نه دی، متن ولولای او نور دې ورته غور شي. - څو زده کوونکي دې د متن په باره کې خبرې وکړي. - يو زده کوونکي دې له بل څخه د ټولگي په هکله پوښتنه وکړي او بل دې ورته ځواب ورکړي ښوونکي دې ورته لارښوونه وکړي. - يو زده کوونکی دې پرتختې وليکي (ټولگي)، نور زده کوونکي دې ټولگي په هکله يوه يوه جمله وليکي او بل زده کوونکی دې بيا ولولي. - په زده کوونکو باندې محاوره وکړي. - يو زده کوونکی دې پرتختې دوه جملې وليکي چې تش ځايونه ولري. نور زده کوونکي دې دوه ډلې شي. هر ه ډله دې يوه جمله په خپلو کتابچو کې پوره کړي. بيا دې يو زده کوونکی پرتختې هغه دواړه جملې پوره کړي. که چاتيروتنه کړي وي، هغه دې په خپلو کتابچو کې سمه کړي. - څو زده کوونکي دې په ټولگي کې د لوست ويلو او زده کولو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونيسي.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو څخه د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړي: دبيلگې په توگه ورته ووايي چې له ټولگي سره مينه څه ته وايي؟
کورنۍ دنده	زده کوونکو ته کورنۍ دنده ورکړي چې له ټولگيوالو سره د مينې په هکله

ديارلسم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	داختر ورځ
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - د اختر ورځ به وپېژندلای شي. - د اختر په هکله به خبرې وکړای شي او خپلې خبرې به وليکلای شي. - له اختر سره به مينه پيدا کړای شي.
د تدريس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پېنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	له زده کوونکو ځوانگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په فکر په کال کې څواختره وي؟
د ښوونکي فعاليتونه	- له مقدماتي فعاليتونو وروسته متن ورته ولولئ وروسته دې څو زده کوونکي متن ووايي او نور دې ورته غور ونيسي. - يو زده کوونکي دې داختر نوم پرته ويليکي. اوس دې څو زده کوونکي په وار سره تخته ته راشي د اختر د کلمې په هکله دې يوه يوه جمله ووايي او پرته ويليکي. - اوس دې نور زده کوونکي ورته وگوري او تېروتنه دې ورته سمه کړي. - څو زده کوونکي دې ووايي چې اختر څه معنا لري؟ - څو زده کوونکي دې د اختر په هکله يوه خبره وکړي او نور دې ورته غور ونيسي. - څو زده کوونکي د اختر په ارزښت خبرې وکړي، نور دې ورته غور ونيسي. - په زده کوونکو باندې محاوره وکړئ.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ.
کورنۍ دنده	زده کوونکو ته دنده ورکړئ چې د دودونو په هکله څو کرښې په کور کې وليکي.
اضافي معلومات	په نړۍ کې هر هيواد او ټولنه خپل دودونه او د لمانځلو لپاره ځانگړي ورځې لري. داسې ورځې په ځانگړو مراسمو سره لمانځل کيږي او خلک ورته درناوی لري. زموږ په هيواد کې هم د لمانځلو لپاره ډيرې ورځې شته چې بيل بيل نومونه ورته ورکړل شوي دي چې يوه له هغو څخه د اختر ورځ ده. موږ په کال کې دوه اخترونه لرو. يوه کوچنی اختر او بل ته لوی اختر وايي. يا يوه دروژې دمبارکې مياشتې اخروايي او بل ته بيا دقربانۍ اختر وايي. دواړه اخترونه زموږ مذهبي اخترونه دي. په دې ورځ خلک داختر لمانځه ته ځي، له لمانځه وروسته له يوبل سره مبارکي کوي. بيا

هرڅو ځه خپلو کورونو ته ځي. په کوچني اختر کې په مبارکيو بوختيري او په لوی اختر کې بيا له قرباني وروسته د يوبل کره مبارکيو ته ځي. مشران په کورونو کې وي او کشران ورته مبارکي ته ورځي.

پخوا به خلکو داخرونو په ورځو کې ميلې کولې. ماشوانو به ټالونه اچول او لويانو به نښې ویشتلې، خواوس په اخرونو کې د لويانو دنښو دويشتلو دود له منځه تللی، خويوازي د ټالونو دود شته.

اختر د دوو کورنيو د دلاسه کولو او په منځ کې د پخلا کيدو لپاره پيره ښه وسيله ده. داختر په ورځ خلک سره له دې چې د يوبل کورونو ته ځي يوبل ته داختر مبارکي ورکوي. کينه له زړه وباسي له يوبل سره د يو والي او اتحاد ژمنه کوي. ځکه هيواد هغه وخت ښه اباديري چې خلک يې په خپلو کې دوستان وي او مينه او محبت ولري.

څوارلسم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	خپلواکي
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به خپلواکي وپېژندلای شي. - متن به ولوستلای او وليکلای شي. - له خپلواکۍ سره به يې مينه پيدا شي.
د تدريس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پېنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	له زده کوونکو څخه ځوانگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په نظر که څوک خپلواکي ونه لري، له کومو زيانونو سره به مخامخ شي؟
د ښوونکي فعاليتونه	- له مقدماتي فعاليتونو وروسته يوځل ورته متن ولولئ او بيا په څو زده کوونکو متن ولولئ او نور دې ورته غور ونيسي. - زده کوونکي دې متن ولولي او هر يو دې يوه جمله خوښه کړي او څوکسه دې پرتهځې وليکي او نور دې دهغه تيروتنه ونيسي. - يوه ډله دې دخپلواکۍ په هکله او بله ډله دې دخپلواکۍ دنه درلودلو په هکله خپل نظرونه شريک او يواستازي دې وليکي. - څو زده کوونکي دې د لوست دمفهوم په هکله خبرې وکړي چې پخوايې برخه اخيستي نه وي. - په زده کوونکو باندې ديوې موضوع په باره کې محاوره وکړئ. - يوزده کوونکي دې تخته ته ولاړشي او پرتهځې دخپلواکۍ کلمه وليکي. څو زده کوونکي په و ارسره پورته کړئ چې دخپلواکۍ په هکله يوه يوه جمله وليکي. - زده کوونکي دې متن ولولي او له متن څخه دې څو کلمې راباسي او په جملوکې دې وکاروي. څو زده کوونکي دې ووايي چې خپلواکي څه معنا لري؟ - يو زده کوونکي دې له بل څخه پوښتنه وکړي او هغه بل دې ورته ځواب ورکړي. که وخت و تاسو نور ورته فعاليتونه پرې سرته ورسوئ.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو د لوست دزده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه: خپلواکي څه ته وايي؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې د لوست متن په ښکلي ليک په خپلو کتابچو کې وليکي.

د خدای (ج) له نعمتونو څخه یو هم خپلواکي ده چې انسان یې په دنیا کې خپلواک پیدا کړی دی چې په خپل ولس او هیواد کې خپلواک ژوند ولري.

په هیواد کې ټول انسانان باید د خپل واک او خپلواکۍ درلودونکي وي. خپلواکي د انسان طبیعي حق دی. انسان باید په دنیا کې د خپلې خپلواکۍ چوکاټ وپېژني. هم باید خپله خپلواکي وساتي او هم باید د نورو په خپلواکۍ باندې تیري و نه کړي.

د بشر د حقوقو په اعلامیه کې هم راغلي دي چې انسان په ټولنه کې له یو بل سره مساوي حقوق لري او باید ورته پاملرنه وشي. لازمه ده چې هیڅوک د چا خپلواکۍ ته زیان ونه رسوي.

زموږ د هیواد په اساسي قانون کې (۱۳۸۲ کال) هم ازادۍ ته په درنښت کتل شوي او په ټولنه کې یې د هیواد هر وګړي ته دغه طبیعي حق ورکړی دی. د ټولنې د وګړو ترمنځ یې هر ډول توپیر له منځه وړی او منع کړی دی. د اسلام دین هم د توپیر له کولو څخه منعه کړي ده.

خو کله کله داسې کیږي چې یو د زور څښتن او د وخت زبرځواک د نورو په ځاړه باندې تیري ته زړه ښه کړي او ور باندې برید وکړي، لکه د تاریخ په اوږدو کې چې زموږ په هیواد باندې څوځلي بریدونه شوي، خو په مقابل کې زموږ ولسونو ملي یووالي درلوده او خپله خپلواکي یې ور څخه ترلاسته کړي چې په ۱۹۱۹ کال کې د امیرامان الله خان په مشرۍ زموږ ولس د دهغه وخت له بهرني زبرځواک څخه د توري په زور خپله خپلواکي ترلاسه کړه چې هر کال د اسد په ۲۸ نیټه د هیواد د خپلواکۍ ورځ په پرتمینو مراسمو سره لمانځو او خپل ځوان نسل ته د خپلواکۍ دغه تاریخي ورځ یوځل بیا ور یادوو چې ځوان نسل مو له هیواد او خلکوسره مینه پیدا کړي.

پنځمه لسم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	د ماشوم حقونه
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنيتي	<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> زده کوونکي به ماشومان وپېژندلای شي. د ماشومانو په حقونو به وپوهیدلای شي. له ماشومانو سره به یې مینه پیدا او زیاته شي.
د تدریس لارې	یوکسیز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انګیزوي پوښتنې	<p>له زده کوونکو ځوانګیزوي پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> په تاسو کې به څوک د ماشومانو حقونه پېژني.
د ښوونکي فعالیتونه	<ul style="list-style-type: none"> له مقدماتي فعالیتونو وروسته په څو لایقو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ. یو زده کوونکي دې ووايي چې ماشوم چاته وایي او بل دې دهغه په حقونو خبرې وکړي. په څوزده کوونکو د لوست په مفهوم خبرې وکړئ. یوزده کوونکي دې بل زده کوونکي ته یوه جمله ووايي او بل دې پرتختې ولیکي او بیا دې ولولي، که تیروتنه یې کړي وي، هغه ورته سمه کړئ. څو زده کوونکي دې په دې هکله خبرې وکړي که چېرې ماشوم ته حقوق ورته کړل شي څه به وشي؟ یو زده کوونکي دې تخته ته ولاړشي (د ماشوم حقوق) دوه کلمې دې پرتختې ولیکي او نور زده کوونکي دې په دې هکله یوه یوه جمله ووايي او هغه دې پرتختې ولیکي بیا دې وروسته یو زده کوونکي پرتختې لیکل شوي جملې ولولي. څوکسه دې ووايي چې ماشومان په خپلو کورنیو باندې څه حقوق لري؟ زده کوونکي د متن په چوپه خوله ولولي او څو عام نومونه دې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي او بیا دې ولولي، نور زده کوونکي دې پرې فکر وکړي که سمه نه وي بیا دې په سم ډول ووايي.
د لوست ارزونه	<p>له زده کوونکو څخه د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> ماشوم په خپله کورنۍ څه حقونه لري، نومونه دې ولیکي.
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې د ماشوم د حقونو په هکله څو کرښې ولیکي.
اضافي معلومات	د انسان ژوند له زیرېدنې څخه پیلېږي او له هماغه پیل څخه د حقونو درلودونکی دی.

له دې امله چې په خپل ژوندانه کې له ستونزو سره مخ شي او په ژوندانه کې بريالی وي، لازمه ده چې له هماغه کوچنيوالي څخه دکورنۍ، ښوونځي او دولت له خوا ورته حقوق ورکړل شي چې د خپلو حقونو په راوړلو سره د کورنۍ او ټولنې د خدمت وړ وگرزي.

ماشوم د خپلې کورنې او ټولنې په غيږ کې د ژوندکولو، خوراک، لباس جسمي او رواني روغتيا، د زده کړې او پالنې، جسمي او ذهني انکشاف حق لري.

ماشوم بايد د هر ډول توپير، زور او فشار څخه وساتل شي او په يوه ارامه فضا کې ژوند وکړي او وروزل شي. ځکه چې نننۍ ماشوم دراتلونکې ټولنې جوړوونکي دی اوستر مسؤوليتونه ورته سپارل کيږي.

نن سبا په ټوله نړۍ کې په تيره بيا ددرېمې نړۍ په هيوادونو کې ماشومان او تنکي ځوانان له حقونو څخه بي برخې دي او له زياتو مشکلاتو سره مخ دي چې د هغوی په روح او روان باندې يې ناوړه اغيزې کړي دي. په اوږدو کلونو کې د ماشومانو حقونو ته پاملرنه نه ده شوې او اوس هم په بيلابيلو ښو د هغوی حقوق تر پښولاندی کيږي.

خوله نیکه مرغه نن د کورنيو، نړيوالې ټولنې او دولتونو له خوا دماشوم حقونو ته توجه شوي ده. ملگرو ملتونو دماشوم د حقونو د تامين لپاره په ۴۱ مادو کې قانون تصويب کړ او هر هيواد يې مکلف کړی دی چې د ماشوم ژوندانه ته او دهغه جسمي او روحي انکشاف ته پام وکړي.

پدې قانون کې له ۱۸ کلنۍ څخه د کم عمر درلودونکي ماشوم بلل کيږي. دهغوی دجسمي او روحي ودې او انکشاف لپاره کورنۍ او دولتونه موظف شوي دي. پدې کنوانسيون کې غوښتنه شوي ده چې د ماشوم د حقونو د تامين لپاره عملي گامونه پورته شي. د کنوانسيونه په هره ماده کې دماشوم حقه حقونو ته پام شوی دی چې دلته يې څومادې راوړو:

دويمه ماده: دتوپير مخنيوي: په دې کنوانسيون کې حقوق له توپير پرته په ټولو ماشومانو پورې اړه لري او دولتونه بايد د هرډول توپير په مقابل کې د ماشومانو ملاتړ وکړي.

درېمه ماده: د ماشومانو گټې: په هر اقدام کې بايد د ماشومانو گټې په پام کې ونيول شي. که چيرې موراو پلار او د هغوی سرپرست ورته نظر نه کوي، دولتونه بايد له ماشومانو څخه جدي څارنه او ملاتړ وکړي.

۲۷ ماده: هر ماشوم حق لري د ژوندانه له داسې سطحې څخه برخمن شي چې دهغه د جسمي، ذهني، رواني او اجتماعي ودې ضمانت وکړي.

۳۱ ماده: د ژوندانه سطحه: دهغه ماشوم حالت چې د دولت له خوا کورنۍ ته سپارل کيږي، بايد په کلکه ارزيايي شي.

له دې امله بايد د ماشومانو حقونو ته پاملرنه وشي. دولتونه بايد د ماشومانو لپاره د تفريح زمينه برابره کړي، ورزشي کليونه اوسالم تفريحي پروگرامونه جوړ کړي.

شپاړسم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	سوله
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به سوله وپېژندلای شي. - د لوست متن به ولوستلی او ولیکلي شي. - له سولې سره به پې مینه پیدا شي.
د تدریس لارې	یوکسيز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	له زده کوونکو څخه انگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - که سوله نه وي څه به رامنځته شي؟
د ښوونکي فعالیتونه	- له مقدماتي فعالیتونو وروسته په څولایکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور و نیسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ. - زده کوونکي دې یوځل متن په چوپه خوله ولولي، ستونزمنې برخې دې په نښه کړي تاسو یې ورته حل کړئ. - څوزده کوونکي دې ووايي چې سوله څه معنا لري؟ - څو زده کوونکي دې دسولې په باره کې خبرې وکړي او نور دې ورته غور و نیسي. - یو زده کوونکي دې تختې پورته شي، پرتختې دې دسولې کلمه ولیکي او نور زده کوونکي دې دسولې په باره یوه یوه جمله ووايي او هغه دې ولیکي. - زده کوونکي په دوو ډلوباندې وویشي، یوه ډله دې دسولې په هکله او بله ډله دې د جنگ دزیانونو په هکله نظرونه شریک او په کاغذ کې دې ولیکي او ییادې دټولگي په مخکې دخپل استازې پواسطه ووايي.
د لوست ارزونه	د لوست دزده کړې په هکله له څو تنو څخه پوښتنې وکړئ، لکه: - سوله څه ته وایي؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې دسولې په هکله څو کرښې ولیکي.
اضافي معلومات	د سولې کلمه چې په عربي او دري ژبو کې ورته صلح وایي او په پښتو ژبه کې دغه کلمه پښتو شوي ده، نن سبا یې نړیواله اړتیا رامنځته کړي ده. سوله له کور او کلي څخه نیولې ترهيواد او هیوادونو پورې رسیدلې او ولسونو ورته اړتیا لري. چیرې چې سوله اوسولیز ژوند روان وي، هلته ویره او ترس له منځه ځي او خلک د یووالي په فضا کې له یوبل سره ژوند کوي. په داسې ټولنو کې دژوند پراخه سوکالي رامنځته کیږي او

ژوند د نیکمرغۍ خواته حرکت کوي او له سکون څخه ووځي.

د نړۍ په کومو هیوادونو کې چې د جگړو او روڼه بل وي، هلته د ژوند خواږه اوسو کالي له منځه ځي او د ژوند هر شیبه د مرګ په انتظار کې تیريږي. په داسې شرایطو کې د ټولو له خولې د سولې د رامنځته کولو غږ راپورته کیږي او کله چې د دخپلو ډلو ترمنځ سوله وشي، ولسونه ساه وباسي او د آرمۍ احساس وکړي.

موږ وایو چې په یوه کورنۍ، کلي، ولس او ټولنه کې سوله اړینه ده چې د ښکیلو خواو و ترمنځ وشي، خو په دې ځان پوهول پکار دي چې سوله د ښکیلو خواو و ترمنځ څنګه منځته راتللی شي؟

سوله معمولا د دریم شخص او یا اشخاصو له خوا چې د دواړو خواو و ترمنځ بي طرفه وي رامنځته کیدلې شي او هم په دې شرط چې د سولې رامنځته کوونکي او یاکه وایو جرګه ماران د دواړو خواو و له خوا څخه منل شوي وي او د منځګړو اشخاصو پریکړه ورته منظور وي، نو بیا هله د ښکیلو اړخونو ترمنځ سوله منځته راځي.

راځئ چې په ټولنه کې د سولې په باره کې د روغتیا له یوې معقولي څخه کار واخلو او هغه دا چې وقایه تر تداوی بهتره ده نو ویلای شو چې سوله تر جګړو بهتره ده. له څنګه چې د روغتیا په برخه کې وقایې ته ارزښت ورکوي او زیار ایستل کیږي چې ناروغه نشي، نوموړ هم باید هڅه وکړو چې تل په سوله کې ژوند وکړو او هر لاندې مخکې له دې په جګړه بدله شي، په خپل منځ کې د خبرو او جرګو له لارې حل کړو او په خپل کلي، کور او ولس او بالاخره په هیواد کې سوله ییز ژوند وکړو او لکه د نورې نړۍ په شان د علم او پرمختګ په لاره روان شو او د خپل کلیوال او هیوادوال ژوند ته په ارزښت قایل شو او یو بل ته درناوی ولرو.

او وه لسم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

جرگه	د لوست موضوع
<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - زده کوونکي به جرگه وپېژندلای شي. - متن به ولوستلای او ولیکلای شي. - له جرگوسره به یې مینه پیدا شي. 	<p>د زده کړې موخې:</p> <p>پوهنیزې</p> <p>مهارتي</p> <p>ذهنیتي</p>
یوکسیز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب	د تدریس لارې
کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور	د تدریس مرستندوی توکي
مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.	مقدماتي فعالیتونه
<p>د لوست دارزوني لپاره له زده کوونکو انگیزوي پوښتنې وکړئ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - د متن تصویر ورته وښيي چې خپل نظر بیان کړي؟ 	انگیزوي پوښتنې
<p>- له مقدماتي فعالیتونو وروسته په ځولایکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غوږ ونیسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ.</p> <p>- یو زده کوونکي دې پورته شي، د جرگې په هکله دې خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.</p> <p>- بل زده کوونکي دې پورته شي له جگړو څخه دځان ژغورلو په هکله دې خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.</p> <p>- اوس یو زده کوونکي تختې ته پورته کړئ چې د جرگې په اړه دیویو زده کوونکي نظر ولیکي او بیادې بل زده کوونکي هغه ولولي.</p> <p>- یو زده کوونکي دې بل زده کوونکي ته املا ووايي او بیا دې هغه ولیکي.</p> <p>- په څو زده کوونکو باندې د دودونو په هکله محاوره وکړئ.</p>	د ښوونکي فعالیتونه
<p>له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - جرگه څه ته وایي؟ 	د لوست ارزونه
<p>زده کوونکي دې په کور کې د جرگو دگټو په هکله څو کړنې ولیکي او په بل درسي ساعت کې ووايي.</p>	کورنۍ دنده
<p>افغاني ټولنه ډیر سپیڅلي او درانه دودونه لري چې یو له هغو دودونو څخه جرگه ده. جرگه په تاریخي لحاظ په افغاني ټولنه کې له خورا لرغونتیا څخه برخمنه ده. تاریخونه لیکي چې لرغونو اریا یانو به خپلې ټولنیزې لویې او کوچنۍ مسألې د جرگو او مرکو له لارې حل کولې. اریایانو دوه ډوله جرگې درلودې چې یوې ته یې (سیمتي) او بلې ته یې (سبها) ویله. یو ډول جرگه د سبها وه. د سبها جرگې دنده د کوچنیو او وړو مسألو حل و،</p>	اضافي معلومات

لکه: د کور او کلي د مسألو حل.

بله يې سیمتي جرگه وه. ددې جرگې د نده د هیواد په کچه وه. یعنې هغه کو مې پریکړې به چې دهیواد په سطحه کیدې لکه: د مشر ټاکل، له هیواد څخه ددفاع پریکړه او یا هم کوم بل لوی کار چې په ناڅاپي ډول به دهیواد په سطحه را منځ ته کیده، د سیمتي جرگې د غړو په وسیله به حل کیده.

نو ویلی شو چې افغانانو دغه دواړه دودونه تر اوسه کلک ساتلي دي او له دواړو څخه په خپل خپل ځای کې کار اخلي. د کو چنیو جرگو شمیر خو نه معلو میږي ځکه چې په کلیو ډیرې لویې او وړې ستونزې را منځ ته کیږي او بیا د جرگو په وسیله حل کیږي. خو هغه څو لوی جرگې چې د افغانستان په ویاړلي تاریخ کې را منځ ته شوي نومونه یې په دې ډول دي. لومړی جرگه په (۱۱۵۰) هجري قمري د کوکران په کلي کې جوړه شوې وه. دویمه پر (۱۱۱۹) هجري قمري کال په مانجه نومي ځای کې او دریمه په همدغه کال په قندهار کې جوړه شوې وه. څلورمه جرگه په (۱۷۴۷) هجري قمري کال د مزار د شیر سرخ لویه جرگه وه چې لوی امپراطور احمد شاه بابا یې د پاد شاه په توگه اعلان کړ. پنځمه لویه جرگه په (۱۸۴۱) م کال د ملي مجاهدینو لویه جرگه وه. شپږمه لویه جرگه د امیر شیرعلي خان په واکمنۍ د وخت لویه جرگه. اوومه د امیر حبیب الله خان دوخت لویه جرگه چې افغانستان یې د لومړۍ نړیوالې جگړې پرمهال بې طرفه اعلان کړ. همدارنگه د افغانستان دخپلواکۍ اخیستونکي پادشاه امیر امان الله خان د واکمني پرمهال څلور جرگې جوړې شوې دي. له امان الله خان څخه وروسته د نادر خان د واکمنۍ پرمهال هم لوی جرگې جوړې شوي دي. له نادر خان څخه وروسته بیا د اعلیحضرت محمد ظاهر شاه د واکمنۍ پرمهال لومړی جرگه په (۱۹۴۱) م کال کې د دویمې نړیوالې جگړې په خاطر جوړه شوې وه. دویمه دویمه لویه جرگه په ۱۳۴۳ لمریز کال کې د نوي اساسي قانون د تصویب لپاره جوړه شوې وه. همدارنگه محمد ظاهر شاه له واکمنۍ نه وروسته تردې دمه نورې لوی جرگې هم جوړې شوي دي چې هر یو یې په خپل ځای کې ځانگړی اهمیت او ارزښت لري

اتلسم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	پر حیواناتو زړه سوی
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنیتي	<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - د لوست په زده کړې به د حیواناتو گټې وپېژندلای شي. - لوست به ولوستلای او ولیکلای شي. - له حیواناتو سره به مینه پیدا شي.
د تدریس لارې	یو کسيز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	<p>له زده کوونکو څخه انگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تاسو کله په حیواناتو زړه سوی کړی دی؟
د ښوونکي فعالیتونه	<p>- له مقدماتي فعالیتونو وروسته په څولایکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ.</p> <p>- یو زده کوونکی دې پورته شي، نورو زده کوونکو ته دې د لوست له مخې څو لغتونه ووايي او هغو ی دې په جملو کې وکاروي او بیا دې یو زده کوونکی په ټولگي ووايي، نور زده کوونکي دې د هغه تیروتنه ورته ور سمه کړي.</p> <p>- څو زده کوونکي دې د لوست متن ووايي. که څوک څه ستونزه لري، له ښوونکي دې پوښتنه وکړي.</p> <p>- څو زده کوونکي دې د ټولگي په وړاندې په وار سره د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونیسي.</p> <p>- یو زده کوونکی دې تختې ولاړ شي، نور زده کوونکي دې په وار سره د حیواناتو د گټو په هکله یوه یوه جمله ورته ووايي او هغه دې پرتختې ولیکي او بیا دې ووايي. که یې تیروتنه کړي وه، بل زده کوونکي دې ورته سمه بڼه ولیکي.</p> <p>- یو زده کوونکی دې تختې ولاړ شي، نور زده کوونکي دې پر حیواناتو باندې د زړه سوی په هکله یو یو نظر ووايي او هغه دې ولیکي او بیا دې ووايي. که یې په لیکلو کې تیروتنه کړي وه، بل زده کوونکی دې ورته سمه کړي.</p>
د لوست ارزونه	<p>له زده کوونکي د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړي، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - له حیواناتو څخه کومې گټې ترلاسه کولای شو؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې په حیواناتو باندې د زړه سوی په هکله څو کرښې ولیکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې ووايي.

نولسم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	د يووالي گټې
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به دسپين ږيري په کيسه وپوهيږي. - د کيسې په مفهوم به پوه شي. - له يووالي او اتفاق سره به يې مينه پيدا شي.
د تدريس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوي توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	له زده کوونکو انگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - په تاسو کې دچاکومه کيسه زده ده؟
د ښوونکي فعاليتونه	<ul style="list-style-type: none"> له مقدماتي فعاليتونو وروسته په څولايکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونيسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ. په زده کوونکو متن په چوپه خوله ولولئ اوستونزې ورته حل کړئ. څو زده کوونکي دې ديووالي په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونيسي. څو زده کوونکي دې ددې کيسې په ارزښت باندې خبرې وکړي. څو زده کوونکي دې په دې هکله خبرې وکړي چې له کيسې څخه يې څه زده کړل. يو زده کوونکی دې په ټولگي کې پورته شي، بل زده کوونکی دې تختې ته پورته شي، لومړي زده کوونکی دې ورته څو لغتونه ووايي او هغه دې په جمله کې وکاروي، بيا دې ولولي او نور زده کوونکي دې دهغه تيروتنه ونيسي او په خپله دې وليکي. يو زده کوونکی دې دهغه زده کوونکي دژوند دراتلونکو ستونزو په هکله خبرې وکړي چې لوست نه وایي او کورنۍ دندې نه ليکي. په څوزده کوونکو محاوره وکړئ. څو زده کوونکي دې ووايي چې له دې وروسته به خپل ورځني کارونه په څه ډول عيار کړي.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو څخه د لوست دزده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه: - دسپين ږيري له کيسې څخه مو څه گټه ترلاسه کړه؟
کورنۍ دنده	هر زده کوونکی دې په کور کې په خپله کتابچه کې يوه کيسه وليکي او په بل درسي ساعت کې دې په ټولگي کې ووايي.
اضافي معلومات	ملي يووالی د هيواد د قومونو او ځوانانو ترمنځ د رښتینې ملي پيوستون معنا لري. څومره

چې په يوه هيواد کې د ټولو پرتو میشتو قومونو ترمنځ د يووالي روحیه پياوړې وي، په هماغه اندازه نه يوازې دا چې د دوی د خاورې د نیولو د بنمنان پرې کامیاب کیدای نشي بلکې د خپل هيواد په دننه کې هم څوک نشي کولای چې د پرتو قومونو ترمنځ د خپلو موخو د سرته رسولو لپاره ترې کار واخلي او ملي يووالی له منځه یوسي.

که موږ د خپل تاریخ پانې راواړو دا به راته څرگنده شي چې زموږ په هيواد باندې د پردیو برید گرو له خوا ډیر بریدونه شوي دي خو دا چې پرتو قومونو په خپل منځ کې پوره يووالی درلوده، په يوه غږ پورته شوي دي او په پوره میړانه یې د خپل هيواد ساتنه کړې ده، موږ په خپل ویاړلې تاریخ کې د هيواد له بیلابیلو سیمو څخه اتلان او غازیان لرو چې دولسونو په يووالي سره یې دخپلواکۍ بیرغ رپاند ساتلی دی.

په يووالي او اتفاق کې وروري پرته ده. خدای (ج) هم د انسانانو په يووالي او ورورۍ باندې باندې خوښیږي او داکار زموږ شرعي وجیه هم ده. يووالی هم زموږ د دین له پلوه او هم په يوه ټولنه کې د ټولنیز نظم د رامنځته کولو لپاره اړین دی چې په درنښت سره ورته وکتل شي.

چیرې چې يووالی او اتفاق نه وي، هلته به دښمني وي، یو بل ته به کندی کیندي او د ژوند ښیرازه به یې له منځه ځي او د هيواد دښمنان به شومي موخې عملي کوي. کله چې په يوه ټولنه کې د يووالي او اتفاق روحیه له منځه ځي، هلته د پردیو لاسونو لاسوهنه رامنځته کیږي او په هغې ټولنه کې دیو اتفاق روحیه کمیږي او په خپلو کې دیو بل وینو ته تېرې کیږي.

زموږ د گران هيواد ټولو قومونو او ولسونو تل د تاریخ په اوږدو کې د ملي يووالي او ورور ولۍ په سپېڅلې سمبالې روحې ژوند کړی دی. انشاالله تر څو چې دا هيواد وي، ژوند به کوي. په دې هیواد کې کوم وگړي چې ژوند کوي، ټول افغانان دي او افغانان تل د ملي يووالي او ورورولۍ سره مینه لري او په دغه ورورولۍ او يووالي باندې ویاړي. په دغه ملي يووالي سره کیدای شي، زموږ د هيواد ټولې ملي شتمنۍ خوندي او هم په خپلو کې دورورۍ فضا ساتلی شو.

د رانه ښوونکي باید زده کوونکو ته د ملي يووالي په برخه خبرې وکړې او د بیلابیلو قومونو اوسیدونکي دورورۍ لپاره وهڅوي چې وکړای شي هيواد په ګډه د علم او پوهې په واسطه آباد اوسم سور کړای شي او په امن کې یې وساتي.

شلم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	د مشرانو د مشورو منل
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به د مشرانو حقوق وپېژني. - لوست به ولوستلای او وليکلای شي. - له مشرانو سره به يې مينه پيدا شي.
د تدریس لارې	یو کسيز، دوه کسيز او ډله یيز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	له زده کوونکو څخه انگیزوي پوښتنې وکړئ چې فکر یې نوي لوست ته راو گرزي.
د ښوونکي فعالیتونه	<ul style="list-style-type: none"> له مقدماتي فعالیتونو وروسته په ځولایکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. او تاسو ورسره مرسته وکړئ. زده کوونکي دې یو ځل متن په چوپه خوله ولولي، ستونزمنې برخې دې په ښه کړي تاسو یې ورته حل کړئ. خو زده کوونکي دې د مشرانو د خبرو د منلو د گټو په باره کې خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونیسي. خو زده کوونکي دې محاوره وکړي. زده کوونکي په دوو ډلو باندې وویشئ. یوه ډله دې د مشرانو د خبرو د منلو په هکله او بله ډله دې له مور سره د مرستې په هکله د خپل راتلونکي پروگرام په هکله نظرونه شریک او په کاغذ کې دې ولیکي او بیا دې د ټولگي په مخکې د خپل استازې پواسطه ووايي.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو څخه د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه: - مشران په موږ باندې څه حقونه لري؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې د مشرانو د خبرو د منلو په هکله څو کرښې مقاله ولیکي.

یوویستم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	تاریخي شتمنۍ
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنیتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به تاریخي شتمنۍ وپېژندلای شي. - د لوست متن به ولوستلای او ولیکلای شي. - له معلوماتي لوستونو سره به یې مینه پیدا شي.
د تدریس لارې	یو کسيز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	له زد کوونکو څخه ځوانگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په فکر د تاریخي شتمنیو ساتل به څه گټه ولري؟
د ښوونکي فعالیتونه	<p>- له مقدماتي فعالیتونو وروسته په څو لایقو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غوږ ونیسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ.</p> <p>- څو زده کوونکو دې په لوست باندې خبرې وکړي.</p> <p>- څو زده کوونکي دې ووايي چې شتمني څه معنا لري؟</p> <p>- څو زده کوونکي دې پردې خبرې وکړي چې تاریخي شتمنې کومې گټې لري؟</p> <p>- یو زده کوونکی دې پورته شي، بل زده کوونکي ته دې د متن یو پاراگراف ووايي او هغه دې پر تختې ولیکي. نور زده کوونکي دې هغه ولولي. که یې تیروتنه درلوده، هغه ورته سمه کړئ.</p> <p>- یو زده کوونکی دې د تاریخي شتمنیو په باره کې خبرې وکړي. نور دې ورته غوږ ونیسي.</p> <p>- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې جملې ته انکشاف ورکړي:</p> <p>- موږ ډیرې تاریخي شتمنۍ لرو.</p> <p>بیا دې څو کسه خپلې لیکل شوي جملې په ټولگي کې ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.</p> <p>- که وخت و، ښوونکی دې همداسې ورته فعالیتونه په زده کوونکو باندې سرته ورسوي.</p>
د لوست ارزونه	ښوونکی دې د لوست د زده کړې په هکله له څو تنو څخه پوښتنې وکړي لکه: - تاریخي شتمنۍ څه ته وایي؟
کورنۍ دنده	په کور کې دې د تاریخي شتمنۍ د گټو په هکله څو کرښې ولیکي.

په هر هیواد کې یو ډول شتمنی طبیعي وي او بل ډول شتمنی کلتوري وي. د هغه هیواد خواره ولسونه له دواړو شتمنیو څخه ساتنه کوي.

په یوه هیواد کې طبیعي شتمنی هغه دي چې په طبیعي ډول خدای (ج) پیدا کړي وي او په جغرافیوي ویش کې د هغه هیواد په خاوره کې وي او لاس نه خورلي وي. یعنې په خپل حال پرتي و ی.

دویم ډول یې کلتوري شتمنی دي. کله چې په طبیعي شتمنیو باندې د انسان لاس ولگیده او انسان د پوهې په اندازه باندې ور باندې کار وکړ، دا شتمنی خپل طبیعي توب له لاسه ورکوي په کلتوري شتمنی باندې اوړي.

دیوه هیواد په اوسیدونکو باندې لازمه ده چې له دواړو شتمنیو څخه ساتنه وکړي. له دې امله په بهرنیو هیوادونو کې د دواړو شتمنیو دساتلو له پاره ځانگړي پاملرنه کوي.

زموږ په هیواد کې لا تر اوسه پورې له کلتوري شتمنیو څخه طبیعي شتمنی ډیرې دي او تراوسه پورې یې لاس خورلی نه دی. ځکه چې موږ لا تراوسه پورې دې اندازې ته رسیدلي نه یو چې خپلې لاس نه خورلې شتمنی دعلم او پوهې په برکت کار پرې وکړو او لاس پرې ووهو چې په کلتوري شتمنی بدلې او د ټولنې په ګټه تمامې شي.

اوس په هیواد کې ځوانانو ته سترگې اوړې چې لوړې زده کړې وکړي او د خپل علم په برکت یې راباسو. بله ډیره مهمه خبره داده چې باید دولت ددې شتمنیو ساتنه وکړي چې څوک یې د شخصي گټولپاره غلا نه کړي. موږ باید دوه کارونه وکړو: یوداچې خپلې طبیعي شتمنی وپیژنو او هغه په کلتوري شتمنیو بدلې کړو او له بلې خوا هغه وساتو او دملي سرمایې په توګه ورته وګورو چې د ټولنې په ګټه تمامې شي او ټول ملت ترې د دولت له لارې کار اخلي نه دا چې هر څوک په خپل سر له طبیعي او کلتوري شتمنیو څخه کار واخلي.

دوه ويستم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	د څارويو گټې
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به څاروي وپېژني. - متن به ولوستلای او وليکلای شي. - له څارويو سره به يې مينه پيدا شي.
د تدريس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پېنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	لوست ته د داخليدو په موخه له زده کوونکو څو انگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په فکر د څارويو ساتل څه گټې لري؟
د ښوونکي فعاليتونه	<p>- له مقدماتي فعاليتونو وروسته په څولايکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غوږ ونيسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ.</p> <p>- زده کوونکي دې په ټولگي کې په خپلو کتابچوکې د څارويو د گټو په هکله په وار سره يوه يوه کرښه وليکي. بيا دې خوتنه د تختې پرمخ کې ولولي.</p> <p>- يو زده کوونکی دې د کتاب له مخې يوکرښه بل زده کوونکي ته ووايي او هغه دې پرتختې وليکي او بيا دې ولولي که يې تيروتنه کړي وه، بل زده کوونکی دې ورته حل کړي.</p> <p>- په زده کوونکو باندې محاوره وکړئ.</p> <p>- څو زده کوونکي دې ووايي چې مهرباني څه معنا لري او بيا دهر زده کوونکي ځواب نورو زده کوونکو ته وړاندې کړئ ورته ووايي چې داځواب سم دی که نه ؟</p> <p>- يو زده کوونکی دې په څارويو باندې د مهرباني په هکله خبرې وکړي چې په څه ډول چلند ورسره وکړو؟</p> <p>- يو زده کوونکی د تختې ته ولاړ شي. د يو اهلي حيوان نوم دې پرتختې وليکي او بيا دې د نورو زده کوونکو نظرد نوموړي حيوان د گټو په باره کې پرتختې وليکي. بيا دې ولولي. نور دې ورته غوږ ونيسي.</p> <p>- څو زده کوونکي دې له څارويو سره د مرستې د گټو په هکله خبرې وکړي، ښوونکی کولای شي ورسره مرسته وکړي.</p>

د لوست ارزونه	له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې و کړئ، لکه: - اهلي څاروي کومو څارويو ته وايي، نومونه يې واخلئ؟
کورنۍ دنده	په کور کې دې د هغه څاروي په هکله څو کړنې وليکي چې موخوښيري.

دروېشتم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	سابه
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - پاک سابه به وپېژني. - متن به ولوستلای او وليکلای شي. - له پاکو سبو سره به يې مينه پيدا شي.
د تدریس لارې	یو کسيز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	لوست ته د زده کوونکو د وړ ننوتلو په موخه انگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه: ستاسو په فکر د پاکو سبو خوړل به څه گټه ولري؟
د ښوونکي فعالیتونه	<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعالیتونو وروسته په ځولایکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غوړ ونیسي. او تاسو ورسره مرسته وکړئ. - زده کوونکي دې متن ولولي. په متن کې راغلي نومونه دې په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي. بیادې دیلگې په توگه یوه جمله پرتختې وليکي او هغه دې ولولي. - څو زده کوونکي دې په وارسره د پاکو سبو په هکله په ټولگي کې خبرې وکړي او نور دې ورته غوړ ونیسي او تاسو هم ورسره مرسته کولای شئ. - په زده کوونکو باندې محاوره وکړئ. - زده کوونکي په دوو ډلو وویشئ. یوه ډله دې د پاکو سبو په هکله او بله ډله دې د ناپاکو سبو خوړلو د زیانونو په هکله نظرونه ورکړي او یو تن دې وليکي بیا دې هغه استازی د ټولگي په مخکې ولولي، نور دې ورسره خپل نظر شریک کړي. - یو زده کوونکی دې پورته شي. بل زده کوونکي ته دې دوه کلمې ووايي او هغه دې پرتختې په جمله کې وکاروي. - یو زده کوونکی دې له بل څخه د کتاب د تیرو لوستونو په هکله پوښتنه وکړي او بل دې ورته ځوابونه ورکړي. - که وخت و، تاسو ورته د کتاب د فعالیتونو په ډول نور فعالیتونه ورکړئ چې سرته یې ورسوي.
د لوست ارزونه	ښوونکي دې له څو زده کوونکو څخه د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړي، لکه: - ناپاکه سابه څرنگه پاک کړو؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې په کور کې د پاکو سبو د گټو په هکله څو کرښې وليکي.

خلير ويشتم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	دوستي
د زده کړې موخې: پوهنيزې مهاري ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به د دوستۍ کول وپيژني. - متن به ولوستلای او و ليکلای شي. - له دوستۍ سره به يې مينه پيدا شي.
د تدريس لارې	يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب
د تدريس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تابشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور
مقدماتي فعاليتونه	مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.
انگيزوي پوښتنې	له زده کوونکو څخه انگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه: - ستاسو په فکر کې د خلکو په منځ کې له يو بل سره دوستي نه وي، څه زيان به ورته ورسېږي؟
د ښوونکي فعاليتونه	- له مقدماتي فعاليتونو وروسته په ځولايکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غوږ ونيسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ. - زده کوونکي دې متن په چوپه خوله ووايي او دمتن دنووکلموپه معنا او مفهوم دې ځان پوه کړي. - خوزده کوونکي دې ددوستۍ په مفهوم په هکله خبرې وکړي. - زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي. يوه ډله دې ددوستۍ د گټو په هکله خپل نظرونه سره شريک کړي او بل ډله دې په خلکو کې د دوستۍ د نه کولو د زيانونو په هکله خپل نظرونه سره شريک کړي. د هرې ډلې استازی دې خپل ليکل شوي نظرونه د ټولگي په منځ کې ولولي.
د لوست ارزونه	له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه:- دوستي څه ته وايي؟
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې ددوستۍ د نه کولو په هکله څو کرښې وليکي.

پنځه ويستم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

هيواد پالنه	د لوست موضوع
<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - زده کوونکي به هيواد پالنه وپيژني. - متن به ولوستلای او وليکلای شي. - زده کوونکي به له هيواد پالنې سره مينه او علاقه پيدا کړي. 	<p>د زده کړې موخې:</p> <p>پوهنيزې</p> <p>مهارتي</p> <p>ذهنيتي</p>
يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب	د تدريس لارې
کتاب، کتابچه، قلم، پېنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور	د تدريس مرستندوی توکي
مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.	مقدماتي فعاليتونه
<p>لوست ته دزده کوونکو دپام را اړولو په خاطر انگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - هيواد پالنه څه ته وايي؟ 	انگيزوي پوښتنې
<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعاليتونو وروسته په څولايکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونيسي. او تاسو ورسره مرسته وکړئ. - يو زده کوونکی دې پورته شي، پرتختې دې يوه جمله وليکي او بل زده کوونکی دې د هغې په ارتباط بله جمله وليکي. - وروسته دې څو زده کوونکي متن په مناسب او از په ټولگي کې ولولي، تاسو ورسره مرسته وکړئ. - زده کوونکي دې کتاب بند کړي، په دوو ډلو بې وويشي. هره ډله دې د هيواد پالنې په هکله خپل نظر وليکي او بيا دې د ډلې استازی په ټولگي کې ووايي. که وخت و، په زده کوونکو ديوې موضوع په هکله محاوره وکړئ. 	د ښوونکي فعاليتونه
ښوونکي دې له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړي، لکه: هيواد ستاسو په نظر څه ته وايي، يومثال يې ووايي.	د لوست ارزونه
هرزده کوونکی دې د کتاب يو پاراگراف وليکي او دوه کرښې دې له خانه ورسره يوځای کړي.	کورنۍ دنده
<p>هيواد هغه خوره کلمه او هغه خوره غير ده چې مور پکې زيږيدلي يو او مور پکې خپورې کړي دي. په پښتو کې يو متل دی چې هر چا ته خپل وطن کشمير دی. که پردې هيوادونه هرڅومره د انسان د پوهې په واسطه ښکلي او اباد شوي وي او هرڅومره طبيعي ښکلا ولري، بيا هم هر چا ته خپل وروسته پاتي هيواد ښکلی او په زړه پورې دی.</p> <p>بهرنيو هيوادونو ته دا ښکلي او آباد هيوادونه کومه ډالۍ ور کړل شوي نه ده بلکې دخپل علم او پوهې په واسطه او د خپل يووالي او زيار په پايله کې يې اباد کړي دي او نن سبا پکې ارامه ژوند تيروي.</p> <p>زموږ هيواد هم ښکلی دی. موږ هم ښکلي شتمنۍ لرو او دا ټولې دپوهو او باتجربه انسانانو لاس او کار ته اړتيا لري. هيواد د هيوادپالنې په مينه او پوهه سره ودانيزي. د هيواد د ودانولو له پاره يووالي ته اړتيا ده چې لومړی په هيواد کې سره د ورونيو په څير ژوند وکړو او د هيواد هره سيمه خپل سيمه وېولو او د هيواد هر انسان خپل ورور وېولو او بيا ورسره د علم په گاڼه ځانونه ښبال کړو.</p>	اضافي معلومات

شپږ ويشتم لوست

د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

انساني حقونه	د لوست موضوع
<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> په انساني حقونو به وپوهيږي. متن به و لوستلای او و ليکلای شي. له انساني حقونو سره به مينه پيدا کړي. 	<p>د زده کړې موخې:</p> <p>پوهنيزې</p> <p>مهاري</p> <p>ذهنيتي</p>
يوکسيز، دوه کسيز او ډله ييز، سوال او ځواب	د تدريس لارې
کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشير، تخته، تخته پاک، کمپيوتر او پروجکتور	د تدريس مرستندوی توکي
مقدماتي فعاليتونه سرته ورسوئ.	مقدماتي فعاليتونه
له زده کوونکو څخه انگيزوي پوښتنې وکړئ، لکه: ستاسو په فکر انسان څه حقونه لري؟	انگيزوي پوښتنې
<ul style="list-style-type: none"> له مقدماتي فعاليتونو وروسته په څولايکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونيسي. اوتاسو ورسره مرسته وکړئ. څو زده کوونکي دې دانساني حقونو په باره کې خبرې وکړي. زده کوونکي په دوو ډلو باندې وويشي. يوه ډله دې د انساني حقونو په هکله او بله ډله دې په ټولنه کې دانساني حقونو د نه ورکولو په باره کې خپل نظرونه وليکي او بيا دې دهغوی استازی ووايي. نور دې ور باندې خبرې وکړي. يو زده کوونکی دې پرتختې يوه کلمه وليکي. تاسو ورته د هغې د ښه ليکلو او تيروتنې په هکله لارښوونه وکړئ او ورته يې سمه کړئ. په زده کوونکو باندې د يوې موضوع په باره کې محاوره وکړئ يو زده کوونکی دې بل ته يوه کلمه ووايي او بل زده کوونکی دې پرتختې وليکي او په جمله کې دې وکاروي. يو زده کوونکی دې پرتختې (انسان) کلمه وليکي او نور زده کوونکي دې دانسان په هکله يوه يوه جمله ووايي. 	د ښوونکي فعاليتونه
<p>ښوونکي دې له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړي، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> دانسان حقونه څه شی دي؟ 	د لوست ارزونه
<p>زده کوونکي دې د ليک لوست دگټو په هکله څوکرښې وليکي او په بله ورځ دې په ټولگي کې ووايي.</p>	کورنۍ دنده

اووه ویشتم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	باران
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنيتي	زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي: - زده کوونکي به د باران گټې او زیانونه وپېژني. - د باران لوست به و لوستلای او لیکلای شي. - د باران له زیانونو څخه به ځانونه وساتلای شي.
د تدریس لارې	یوکسیز، دوه کسيز او ډله ییز، سوال او ځواب
د تدریس مرستندوی توکي	کتاب، کتابچه، قلم، پنسل، تباشیر، تخته، تخته پاک، کمپیوتر او پروجکتور
مقدماتي فعالیتونه	مقدماتي فعالیتونه سرته ورسوئ.
انگیزوي پوښتنې	له زده کوونکو څخه ځوانگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه: تاسو کله د باران اوسیلابونو زیانونه لیدلې یا او ریدلې دی؟
د ښوونکي فعالیتونه	- له مقدماتي فعالیتونو وروسته په څولایکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. او تاسو ورسره مرسته وکړئ. - یوزده کوونکي دې پرتختې د باران کلمه ولیکي او نور زده کوونکي دې د باران د زیانونو په هکله یوه یوه جمله ووايي او پرتختې دې ولیکي. بیا دې یوبل زده کوونکي دهغه په لیکنه کې تیروتنه په گوته کړي او ودې لولي. - څوزده کوونکي دې د باران په گټو خبرې وکړي او نوردې ورته غور ونیسي. - زده کوونکي په دوو ډلو وویشئ. یوه ډله دې د باران د گټو په هکله خپل نظرونه ولیکي او بله ډله دې له باران څخه د ځان ساتلو د لارو چارو په هکله خپل نظرونه د خپل استازي په واسطه ولیکي او په ټولگي کې دې ووايي. - په زده کوونکو د یوې موضوع په باره کې محاوره وکړئ. - څوزده کوونکي دې د لوست متن په مناسب او از ووايي او نور زده کوونکي دې ورته څیر اوسي.
د لوست ارزونه	ښوونکي دې له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله انگیزوي پوښتنې وکړي لکه:- څوک به ووايي چې تیز باران اوسیلابونه څه زیانونه اړوي.
کورنۍ دنده	زده کوونکي دې د سیلابونو د زیانونو هکله څو کرښې ولیکي.
اضافي معلومات	باران د خدای رحمت دی. که باران نه وي ټولې ځمکې به شاړې شي. ټول ژوندې مخلوقات به له تندې مړه شي او په دې نړۍ کې به ژوند پای ته و رسیږي. خدای (ج) د ټولو مخلوقاتو خالق دی او هغه ذات پیدا کړي او ژوند یې ورته ورکړي. خدای (ج) د خپلو مخلوقاتو له پاره د او بو رحمت پیدا کړی دی چې د کال په بیلا بیلو موسمونو کې بارانونه او واورې اوري. په بارانونو او واورو باندې ځمکې خړوبه کيږي او په ډنډونو کې ذخیره کيږي او

که زیاتي شي سيلابونه ترې جوړیږي او له لویو سیندونو سره یوځای کیږي. د باران او واورې او به دي چې دکاريزونو او چينو له لارې هم د خلکو په گټه تمامیږي، خو کله کله بارانونه دومره ډیر شي چې سيلابونه ترې جوړ شي. دلته باید زموږ خلک او په تیره بیا د زده کوونکي باید په دې برخه کې پوه وي. دتیز باران په وخت کې په خوړونو کې په لارو باندې لارنه شي. یونږدې جومات او یا دکوم خپلوان کره ولاړ شي او کله چې باران غلی شي او یا سيلاب خلاص شي، بیا کولای شي چې خپل کور ته ولاړ شي. ښاغلی ښوونکی! دباران دگټو او زیانونو په باره کې زده کوونکو ته خبرې و کړئ او زده کوونکي پوه کړئ چې دباران له زیانونو څخه وساتل شي، زده کوونکو ته له ټولو طبیعي حوادثو څخه دخلاصون لارې چارې وښیئ.

اته ویشتم لوست

د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: د او نۍ درې درسي ساعتونه

د لوست موضوع	وزلوبه
د زده کړې موخې: پوهنیزې مهارتي ذهنيتي	<p>زده کوونکي به ددې لوست په زده کړې سره لاندې موخې ترلاسه کړي:</p> <ul style="list-style-type: none"> - وزلوبه به وپېژني. - د لوست متن به سم ولوستلای او وليکلای شي. - د هیواد له لوبوسره به یې مینه پیدا شي.
انگیزوي پوښتنې	<p>له زده کوونکو څخه څو انگیزوي پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ستاسو کله وزلوبه لیدلې ده؟ که مولیدلې وي ټولگیوالوته یې ووايئ.
د ښوونکي فعالیتونه	<ul style="list-style-type: none"> - له مقدماتي فعالیتونو وروسته په څولایکو زده کوونکو باندې نوی متن ولولئ او نور دې ورته غور ونیسي. او تاسو ورسره مرسته وکړئ. - زده کوونکي دې متن ولولي او په لوست کې دې هغه جمله وليکي چې هغه یې خوښیږي بیا دې نوموړي جمله دټولگیوالوپه مخ کې پرتختې ولولي. - زده کوونکي په دوو ډلو باندې وویشئ. هر ډله دې په شریکه باندې دوزلوبې دارزښت په هکله یوه یوه جمله وليکي او بیا دټولگي په مخ کې وليکي. - څو زده کوونکي دې د لوست د ارزښت په هکله خبرې وکړي. - یو زده کوونکی دې تختې ته ولاړشي. بل زده کوونکی دې ورته له متن څخه یوه جمله د املا په توگه ووايي او هغه دې وليکي. که یې تېروتنه درلوده، بل زده کوونکی دې ورته اصلاح کړي.
د لوست ارزونه	<p>له زده کوونکو د لوست د زده کړې په هکله پوښتنې وکړئ، لکه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - څوک به ووايي چې وزلوبه څه ډول لوبه ده؟
کورنۍ دنده	<p>زده کوونکي دې د خپل کلي د لوبو نومونه په خپلو کتابجو کې وليکي او په درسي ساعت کې دې خپلو ټولگیوالوته دهغو لوبونومونه د کتابچي له مخې واخلې.</p>
اضافي معلومات	<p>وزلوبه</p> <p>وزلوبه یوه پخوانۍ دودیزه لوبه ده چی د افغانستان په شمال او شمال شرقي ولایتونو کې د پسرلي او مني په وخت کې تر سره کیږي. ددې لوبې لپاره د نوم لیکنې کوم اصل نشته، هر څوک کولای شي چې په لوبه کې گډون وکړي او له خپل آس سره د لوبې میدان ته داخل شي او لوبه وکړي. د لوبې قانون داسې دی چې له لوبې یوه ورځ مخکې یو خوسی او یا یوه غټه وزه حلالوي سر او پښې یې په بندونو کې قطع کوي. وزه یاخوس یوه لوی میدان ته چې په وروستی برخه کې یې یو بیرغ ولاړ وي اچوي. هغه چاته چې په دې لوبه کې گډون کوي، چاپ انداز وایي. چاپ اندازان وزه یاخوسی له ځمکې پورته کوی یوه ټاکلي ځای ته چې دحلال دایره نومیږي، رسوي او هلته یې غورځوي، خونور چاپ اندازان یې ورڅخه په داسې حال کې چې پر آسونو سپاره وي، اخلي او</p>

خپله يې دحلال دايرې ته رسوي.هر چا چې ورسوو هغه لوبه گټلې ده. زموږ په وزلوبه ډير اوږد تاريخ لري. چينايي زاير هيوان تسانگ چې له ميلاد څخه مخکې زموږ دهيواد مرکزي سيمو ته راغلی و هغه ليکلي دي چې کله زه له تخارستان نه بدخشان ته ورسيدم ماسپښين و او په لوی ميدان کې دبزکشی لوبه کيدله..

په پخوانيو کيسو کې راغلي چې دا لوبې د لومړي ځل لپاره دآمو درياب پر غاړه تر سره کيدې. د هغې سيمې ترکانو او نورو قومونو دآسونو په وسيله دې سيمې ته مهاجرت وکړ او له آسونو يې ديوې وسيلې په توگه کار اخسته چې په جنگونو کې په کار ورتلل.البته آسونه څو ډوله دي: او ل قطغني آسونه چې دا ډير قوي آسونه دي چې په قدرت او پايداري کې مشهور دي. دوهم ډول يې ډير غټ آسونه دي چې په فارياب او بلخ کې خلک ترې گټه اخلي. دا دواړه ډوله آسونه دوزلوبې لپاره روزل کيږي او په کار وړل کيږي. لوبغاړي معمولا نارينه وي چې له دې لوبې سره بلدتيا لري.البته په آس سپريدونکي کسان يا چپ اندازان په کلونو تمرين او روزلو ته اړتيا لري تر څو لوبې ته چمتو شي.

پای